

Marknadsrapporten om obeskattade cigaretter i Sverige

2018 års undersökning

Förord

Marknaden för obeskattad och illegal tobak omsätter miljardbelopp. Årets rapport visar att var åttonde cigarett som röks i Sverige är obeskattad – samtidigt som ansvariga myndigheter vittnar om att nya metoder och illegala tobaksprodukter har blivit vanligare.

De stora vinnarna på detta är förstas smugglarna och ligorna som gör snabba vinster till förhållandevis låga risker. Bland förlorarna finns seriösa leverantörer och handlare, konsumenter som inte vet vad produkterna innehåller och minderåriga som inte ska ha tillgång till tobak. Dessutom går staten miste om skatteintäkter på cirka 1,5-1,6 miljarder kronor från obeskattade cigaretter, där den illegala handeln står för 1,0-1,1 miljarder.

I årets rapport har omfattningen av marknaden för obeskattad råttobak (avsedd för rökning utan vidare beredning) uppskattats för första gången. Förra året beräknas försäljningen av obeskattad råttobak till mellan 300 och 400 ton vilket motsvarar omkring 5-8 procent av den totala cigarettkonsumtionen. Under 2018 förväntas dock försäljningen minska till mellan 100 och 160 ton då flera aktörer tvingas upphöra med sin verksamhet till följd av förstärkt tillsynsverksamhet från bland andra Skatteverket och Tullverket.

Svenska Tobaksleverantörsföreningen verkar för en kontrollerad tobaksmarknad, där seriösa aktörer med lagliga produkter konkurrerar på lika villkor om välinformerade tobakskonsumenter. Sedan 2008 har vi kontinuerligt undersökt hur marknaden för obeskattade cigaretter har utvecklats. Rapporterna visar att den illegala tobaksförsäljningen utgör en både komplex och långsiktig utmaning för de rättsvårdande myndigheterna. Viktiga framsteg har gjorts, som när det gäller minskningen av s.k. Illegal Whites 2016 och minskningen av råttobak för rökning 2018. Samtidigt tenderar en minskning av en viss kategori ofta att leda till en ökning av en annan. Därför är det viktigt att metoderna och arbetet för att motverka illegal/obeskattad tobak hela tiden utvecklas och utvärderas.

Vår förhoppning är att årets rapport, samt kommande års rapporter, kan sprida kunskap om den illegala handeln med tobaksvaror och därigenom bidra till att mer samhällsresurser prioriteras för att komma tillrätta med den illegala handeln. Den illegala handeln är inte bara ett samhällsproblem som medför förluster av skattemedel utan är idag en till synes uteslutad inkomstkälla som föder kriminell verksamhet.

Tobaksleverantörsföreningens förslag till åtgärder

Tobaksleverantörsföreningen eftersträvar en reglerad och kontrollerad marknad för tobak. För att bekämpa den illegala handeln behövs kraftfulla åtgärder. Här följer några förslag:

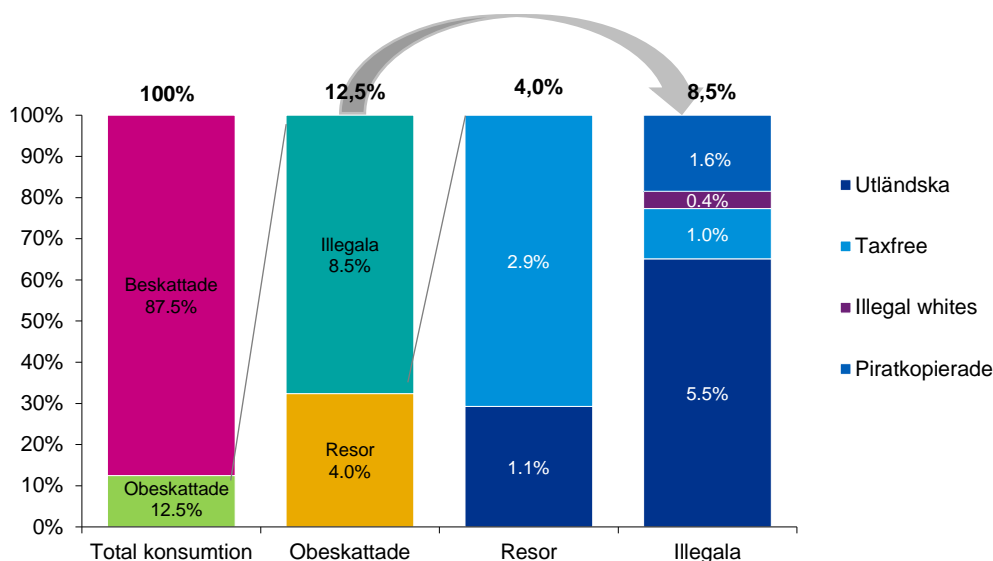
- Skärp straffen för tobaksmuggling och inför langningslagstiftning (precis som för alkohol) för att försvåra illegal försäljning till minderåriga.
- Avskaffa Tullverkets tillståndsplikt och ge Tullverket befogenhet för att använda kameraövervakning vid hamnar, gränsövergångar och flygplatser.
- Gör det möjligt för kommun och polis att fokusera på oregistrerade och obeskattade produkter i sin tillsynsverksamhet. Om aktörer som exempelvis säljer råtabaksbaserade produkter först undviker att rapportera varorna till myndigheterna och sen undgår tillsyn så blir konkurrensen på marknaden skev.
- Inför ett licenssystem för handel med råtabak i lagen om tobaksskatt så att endast producenter av punktskattepliktiga tobaksvaror kan få tillstånd att importera råtabak.
- Fortsätt att räkna upp punktskatten på cigaretter i enlighet med konsumentprisindex, men undvik höjningar utöver inflationen. För att bibehålla eller öka intäkterna från tobaksskatten bör man snarare säkerställa att alla nya tobaksvaror är skattepliktiga och höja skatterna på andra tobaksvaror som fortfarande beskattas lågt.
- Tyvärr tycker många svenskar att det är okej att köpa billiga cigaretter. Vi förordar därför en kampanj för att upplysa allmänheten om problematiken med obeskattade tobaksprodukter. D.v.s. informera att det är organiserad brottslighet som ofta står bakom importen och att vinsterna går till finansiering av andra typer av verksamheter samt upprätthållandet av organisationerna själva.

Sammanfattning

Slutsatser från paketundersökningen

- Andelen obeskattade cigaretter uppgår enligt årets undersökning till 12,5 (13,4) procent av konsumtionen i Sverige;
 - Resandeförseln står för 4,0 (4,1) procent av konsumtionen, främst från taxfreeförsäljning
 - Den illegala handeln uppskattas till 8,5 (9,3) procent av konsumtionen, som består av utländska, taxfree, Illegal Whites och piratkopior, och där utländska är den största kategorin.

Figur 1 Obeskattade/beskattade andelar och nedbrytning av obeskattade i legala och illegala andelar¹

- Skattebortfallet från obeskattade cigaretter beräknas uppgå till ca 1,5-1,6 miljarder kronor och består av ca 1,0-1,1 miljarder kronor från den illegala handeln och ca 0,5 miljarder kronor från resandeförseln, under antagandet att cigaretterna istället hade beskattats fullt ut. Skattebortfallet från obeskattad råtabak för rökning beräknas uppgå till ca 0,2-0,4 miljarder kronor.

Tabell 1 Uppskattning av uteblivna skatteintäkter

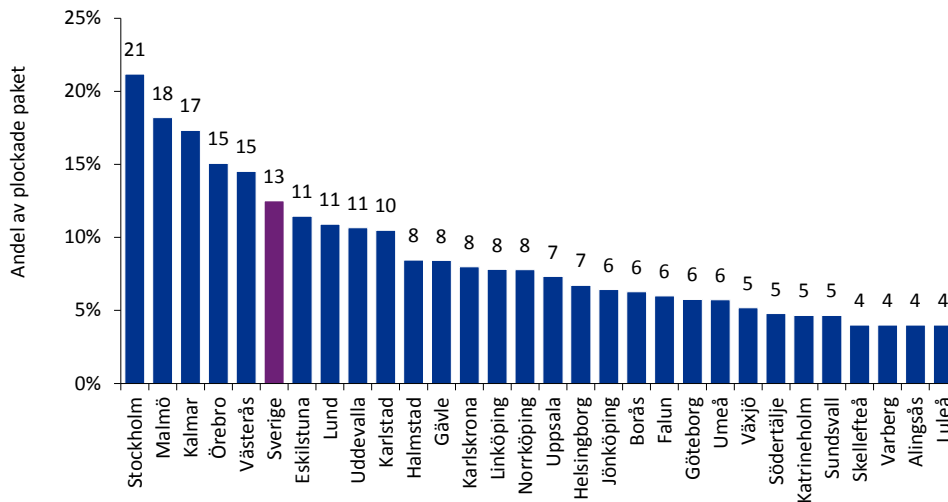
Uteblivna skatteintäkter pga obeskattade cigaretter 2018			
Miljoner kronor	Punktskatter	Moms	Utebliven skatt
Resandeförsel	360	140	500
Illegal handel	800	200 - 300	1000 - 1100
Råtabak för rökning	190 - 300	50 - 80	240 - 380
Totalt obeskattade	1350 - 1460	390 - 520	1740 - 1980

- Årets resultat visar på en minskad andel obeskattade cigaretter i flertalet städer, t.ex. Södertälje och Göteborg. Stockholm och Malmö är däremot två städer där andelen ökat noterbart.
 - Andelen obeskattade cigaretter i Stockholm har ökat från 14 procent 2017 till 21 procent 2018, vilket är den största ökningen i Sverige. Enligt tillståndsenheten i Stockholm är en förklaring att allt fler butiksägare som säljer obeskattade cigaretter väljer att förvara produkterna utanför butiken, t.ex. i en bil, vilket gör det svårt för kommunen att omhänderta produkterna.

¹ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

- Malmö är en stad som historiskt haft hög andel obeskattade cigaretter i dessa studier, men som genom tidigare fokuserat arbete lyckats sänka andelen obeskattade cigaretter. I år hamnar staden dock återigen på nivåer som inte uppmätts sedan 2014. En förklaring kan vara att Polisen i Malmö har behövt prioritera om resurser från kontroller av butiker till andra mer akuta områden.

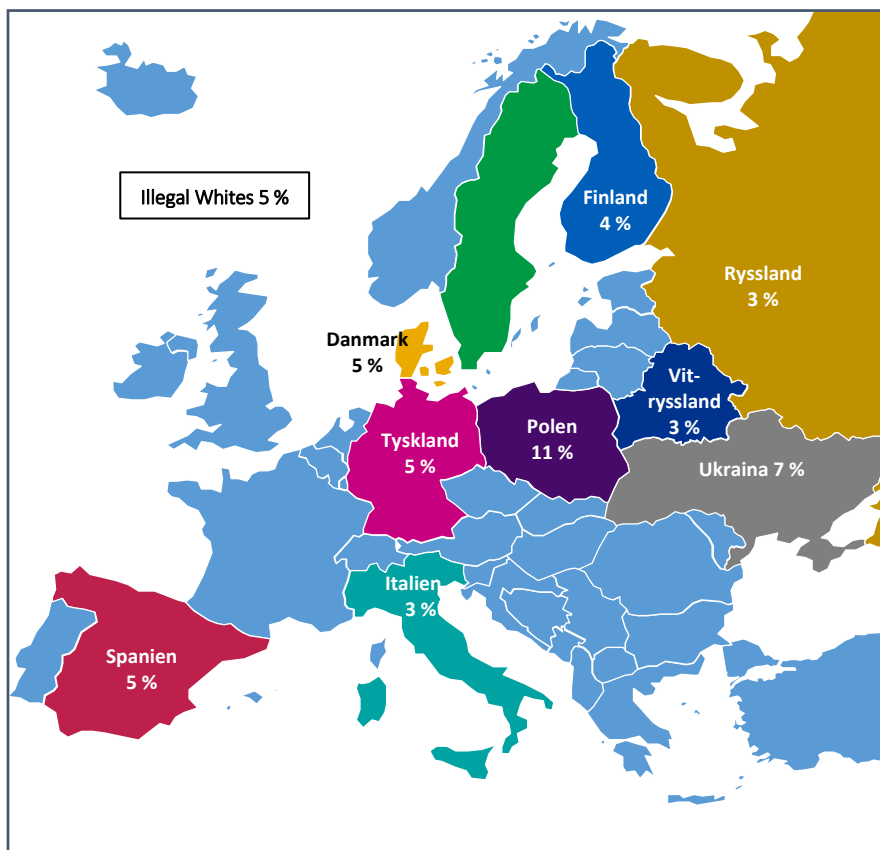
Figur 2 Andel obeskattade paket per stad uppmätt 2018, sorterade i fallande ordning²

- I städer som över tid lyckats sänka andelen eller hålla en låg andel obeskattade cigaretter är förklaringen ofta engagerade medarbetare inom Kommun, Polis, Länsstyrelse, Tullverket och Skatteverket samt en väl fungerande samverkan mellan myndigheterna på lokal nivå.
 - Under stycke 6.1 "Operation Jean Nicot, Länsstyrelsen Blekinge" beskrivs hur Blekinge kommun under våren 2018 arbetat i tät samverkan med andra myndigheter och kommuner för att minska förekomsten av illegala cigaretter.
- Polen är det vanligaste ursprungslandet för utländska cigaretter efter en uppgång från 5 procent 2017 till 11 procent 2018. Även införseln från Ukraina har ökat från 4 procent till 7 procent.
 - Östeuropa har betydligt lägre cigarettpris än i Sverige vilket kan antas driva införsel härifrån.
 - Tyskland, Spanien, Danmark och Finland kan antas förekomma på topp-listan främst på grund av privat resandeförsel, då prisläget på cigaretter i dessa länder är liknande som i Sverige.

² (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

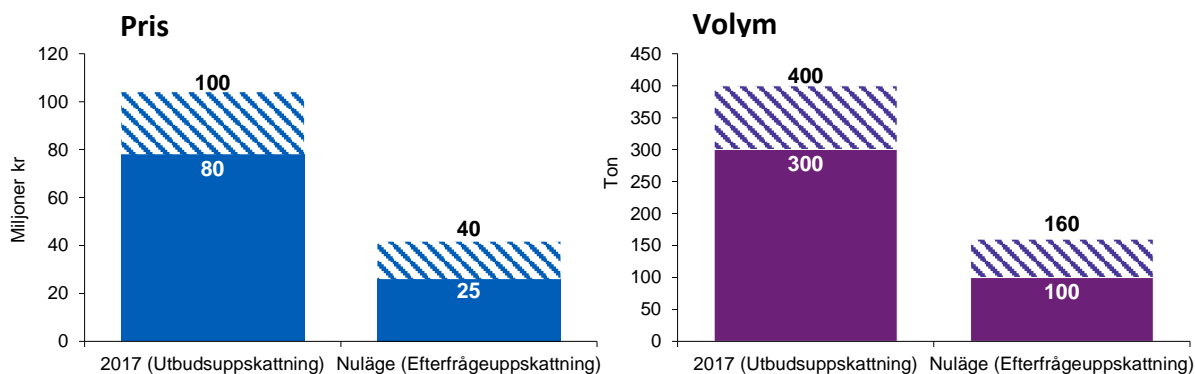
Figur 3 De största ursprungsländerna för införsel av utländska cigaretter till Sverige

Slutsatser om råtabaksmarknaden

- Årets rapport undersöker även marknaden avseende råtabak för rökning utan vidare beredning. Historiskt har grossister/ompacketerare av råtabak hävdade att deras produkter kräver ytterligare beredning för att vara rökbara och därmed inte är skattepliktiga (skattesatsen för rökta tobak är 1884 kr/kg). Konsumenter har därmed lagligt kunnat inhandla tobak för t.ex. rökning under benämningen råtabak till en mycket låg kostnad. Råtabaken säljs ofta i 0,5-1,0 kilosförpackningar via internet eller lokala närbutiker för ca 200-300 kronor per kilo. Detta motsvarar ett "pris per paket" om ca 5-10 kronor i konsumentledet, jämfört med ca 59 kr³ som normalpris för ett beskattat paket.

Figur 4 Marknadsstorlek på råtabaksmarknaden i Sverige i ton och miljoner kronor

³ WAP (genomsnittspris på marknaden) Q3 2018 = 59 SEK, källa Tobaksleverantörsföreningen

- Marknaden avseende råtabak för rökning uppskattas till 100-160 ton i nuläget (våren 2018)⁴, vilket främst baseras på telefonintervjuer av rökare. För kalenderåret 2017 har marknaden uppskattats till 300-400 ton vilket motsvarar ca 5-8% av den totala cigarettkonsumtionen. Uträkningarna för 2017 baseras bl.a. på aktörers räkenskaper och myndigheters skattebeslut. Marknadsstorleken i kronor har beräknats med ett genomsnittspris om 260 kr/kg.
- Trots olika beräkningssätt tycks marknaden ha minskat betydligt från 2017 till nuläget 2018 vilket främst kan ses som en följdverkan av ett tydligt och målinriktat arbete av myndigheter såsom Skatteverket och Tullverket. De senaste åren har flera viktiga fall om skatteplikt vid försäljning av råtabaksbaserade varor till konsumenter varit föremål för rättslig prövning.
 - Kammarrätten avgjorde i juni 2018 ett mål mellan Tullverket och den största råtabaksaktören Prillan, där bolagets produkter gjorda av tobakspill bedömdes vara rökbar tobak.⁵
 - Bolagets ombud har i artiklar uttryckt att en eventuell fastställning av Kammarrättens dom kan leda till nedläggning av verksamheten, och bolaget har överklagat domen.
 - Den näst största råtabaksaktören Cuthof AB begärdes i konkurs i maj 2018, i direkt anslutning till ett beslut från Skatteverket om retroaktiv skatt för importerad råtabak under 2016.
 - Flertalet e-handlare i branschen erbjuder inte längre råtabaksprodukter för rökning sedan vintern/våren 2018.
- Frågan som uppstår då relativt billig råtabak för rökning verkar minska är hur försäljningen av de obeskattade cigaretterna kommer att utvecklas framöver. Attitydundersökningen kring ”billiga cigaretter” i rapporten indikerar en fortsatt stadig efterfrågan på billig tobak.

⁴ Nuläge syftar på en årlig konsumtion uppskalad från efterfrågan under februari till april 2018, baserat på telefonintervjuer med rökare i Sverige utförda av Concilia.

⁵ (Tullverket mot A AB, 2018)

Innehållsförteckning

Förord.....	2
Tobaksleverantörsföreningens förslag till åtgärder	3
Sammanfattning.....	4
Slutsatser från paketundersökningen	4
Slutsatser om råtabaksmarknaden	6
1. Inledning.....	10
2. Cigarettnarknaden i Sverige.....	11
2.1 Konsumtionen av beskattade cigaretter	11
2.2 Skattesystem och koppling till obeskattade cigaretter	12
2.3 Illegal cigaretthandel.....	13
2.3.1 Skatteupplag och EMCS	14
2.4 Råtobak	15
2.4.1 Viktiga avgöranden.....	16
Värdekedja för råtabak i Sverige	16
3. Resultat från rapportens studier.....	18
3.1 Paketundersökningen	18
Metod	18
3.1.1 Resultat av paketundersökningen	18
3.1.1.1 Ursprungsländer för införseln av utländska paket.....	19
3.1.1.2 Resultat per stad.....	20
3.1.1.3 Resultat per polisregion	21
3.2 Privatimportundersökningen.....	22
Metod	22
3.2.1 Resultat av privatimportundersökningen	22
3.3 Attitydundersökningen	23
Metod	23
3.3.1 Resultat av attitydundersökningen	23
3.4 Butiksundersökningen.....	25
3.4.1 Resultat av butiksundersökningen	25
4. Uppskattning av råtabaksmarknaden	26
Metod	26
4.1.1 Efterfrågeperspektiv	26
4.1.2 Utbudsperspektiv	26
4.2 Resultat från marknadsuppskattning	27
4.3 Resultat av Concilias intervjufrågor kring råtabak.....	28
5. Analys och slutsats.....	29

5.1	Obeskattade cigaretter är både legala och illegala	29
5.2	Marknaden avseende råtabak för rökning.....	30
5.3	Uteblivna skatteintäkter.....	31
6.	Externa kommentarer	32
6.1	Operation Jean Nicot, Länsstyrelsen Blekinge	32
	Tabell- och Figurlista	34
	Källor	35
	Appendix	38
1.	Frågeformulär	38
1.1.	Privatimport av tobak	38
1.2.	Attitydundersökning	38

1. Inledning

KPMG har sedan 2015, på uppdrag av Tobaksleverantörsföreningen, avhandlat utvecklingen av obeskattade cigaretter i Sverige i en marknadsrapport. Nytt för i år är att även marknaden avseende råttobak för rökning inkluderats med en grov marknadsuppskattning.

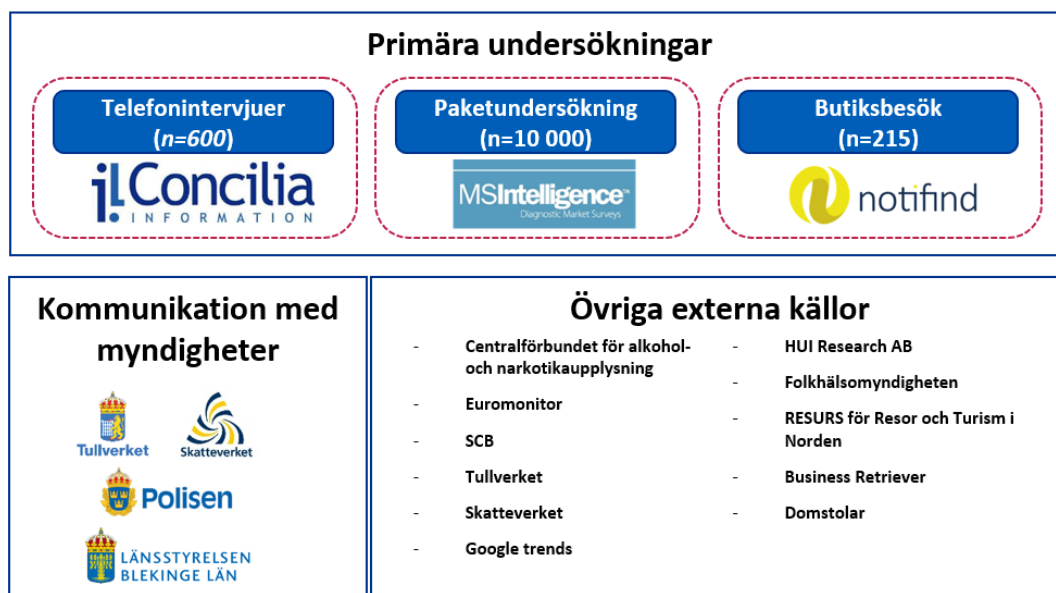
I de kommande kapitlen kommer resultat och analys av följande områden att presenteras:

- Andelen obeskattade cigaretter per typ, samt per stad, polisregion och nationellt
- Ursprungsland för de utländska obeskattade cigaretterna
- Skattebortfall p.g.a. den obeskattade cigarettmarknaden
- Attitydundersökning kring rökarens inställning till billiga cigaretter
- Marknaden avseende råttobak för rökning: struktur, aktörer, och en grov uppskattning av storlek

Resultaten och analyserna bygger både på kvalitativa och kvantitativa källor. Studiens primära källor beskrivs nedan. Utöver dessa används sekundära källor vilket visas i den nedre delen av Figur 5.

- Paketundersökningen: 10 000 tomma cigarettpaket har plockats ur offentliga soptunnor och på gator och torg i 29 svenska städer och därefter kategoriserats
- Telefonintervjuer: Frågor rörande attityder kring billiga cigaretter och råttobaksmarknaden med 600 deltagande rökare (ca 4300 uppringda personer för att nå 600 rökare)
- Privatimportstudien: En webbpanel med ca 2200 respondenter som besvarar frågor rörande införsel av cigaretter vid utlandsresor. Här har resultaten från tidigare år applicerats, då webbpanelen förändrats under senaste året.
- Butiksbesök: Butiksbesök hos 215 lokala närbutiker som säljer tobak i nio städer, för att identifiera utbudets karaktär och prisnivå av råttobak för rökning
- Kommentarer från myndighetspersoner och marknadsaktörer

Figur 5 Rapportens källor

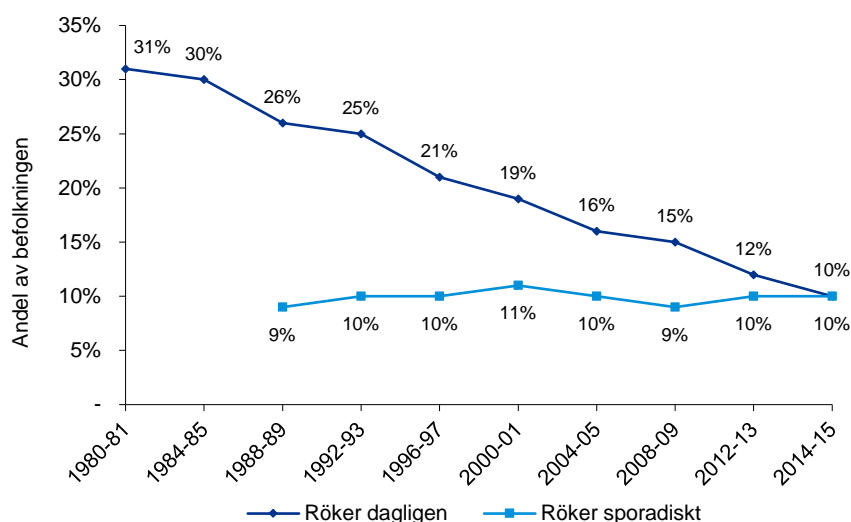

2. Cigarettn marknaden i Sverige

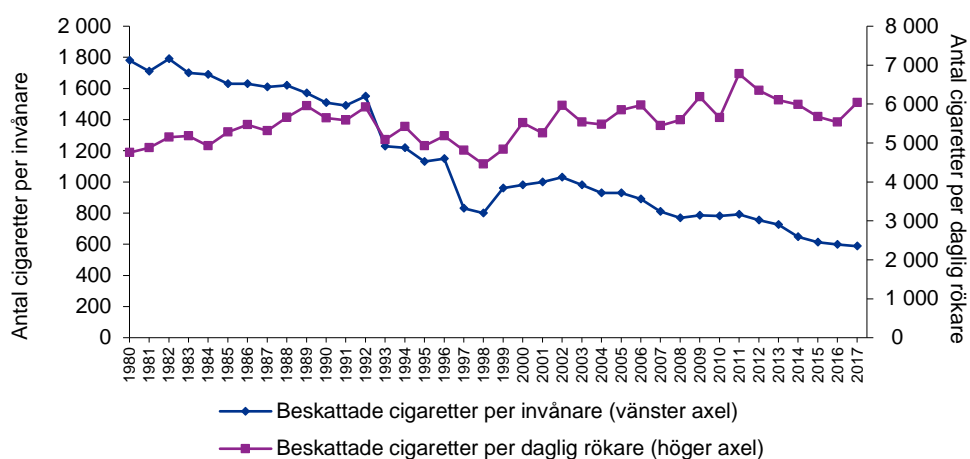
2.1 Konsumtionen av beskattade cigaretter

Den svenska konsumtionen av beskattade cigaretter har länge minskat vilket främst beror på en sjunkande andel dagligrökare⁶. Från 1980-81 fram till 2014-15 har andelen dagligrökare sjunkit från ca 30 procent till ca 10 procent⁷ av befolkningen. Dagligrökning står för merparten av all cigarettkonsumtion och driver den totala utvecklingen av konsumtionen i Sverige. Trenden visar att dagligrökarna har minskat till samma nivå som de sporadiska rökarna, vilka utgör omkring 10 procent av befolkningen och vars andel varit relativt stadig över tid.

Figur 6 Andelen dagligrökare och sporadiska rökare sedan 1980⁸

Figur 7 Antalet beskattade cigaretter per invånare och år, samt beräknat per dagligrökare⁹

I grafen ovan illustreras den negativa utvecklingen för det genomsnittliga antalet beskattade cigaretter per invånare sedan 1980-talet, samtidigt som konsumtionstrenden räknat per dagligrökare tycks ha ökat något

⁶ Notera att definitionen av "dagligrökare" varierar mellan olika undersökningar

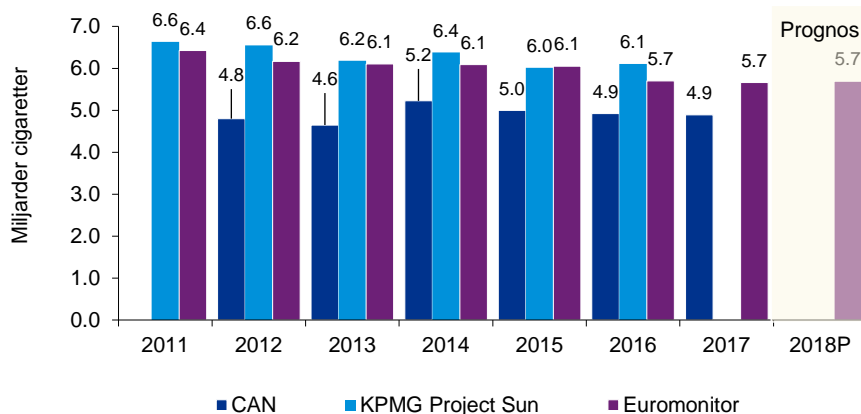
⁷ (CAN, 2017) Baserat på data från Folkhälsomyndigheten

⁸ (CAN, 2017)

⁹ (United Minds, 2014); (Ramstedt, 2015); (CAN, 2014); (CAN, 2017); (Folkhälsomyndigheten, 2017); (SCB, 2008)

över tid. Den troligaste förklaringen är att de som lyckats sluta röka i genomsnitt haft en lägre konsumtion än de som fortsatt röka dagligen, vilket leder till ett ökat genomsnitt för de återstående dagligrökarna.

Figur 8 Marknadsstorleken för beskattade cigaretter i miljarder cigaretter¹⁰

Den totala volymen av sålda beskattade cigaretter i Sverige uppgår till mellan 5-6 miljarder cigaretter per år. Olika källor varierar något, främst p.g.a. olika definitioner. CANs marknadsuppskattning om cirka 5 miljarder cigaretter bedöms spegla konsumtionen bäst då CAN:s justerar för den betydande volym som köps i Sverige men konsumeras i Norge.

2.2 Skattesystem och koppling till obeskattade cigaretter

Tobaksskatten är en punktskatt som tas ut i syfte att generera inkomster till statskassan och är tänkt att även generera en gynnsam effekt på hälsa och miljö. Av Figur 9 framgår att skatten per cigarett successivt har höjts med undantag för 1998-1999. Numera ska ett beskattat paket innehålla 20 stycken cigaretter och ett normalt pris till konsument är cirka 59 kr per paket. Tabell 2 visar hur stor del av priset som utgörs av skatt.

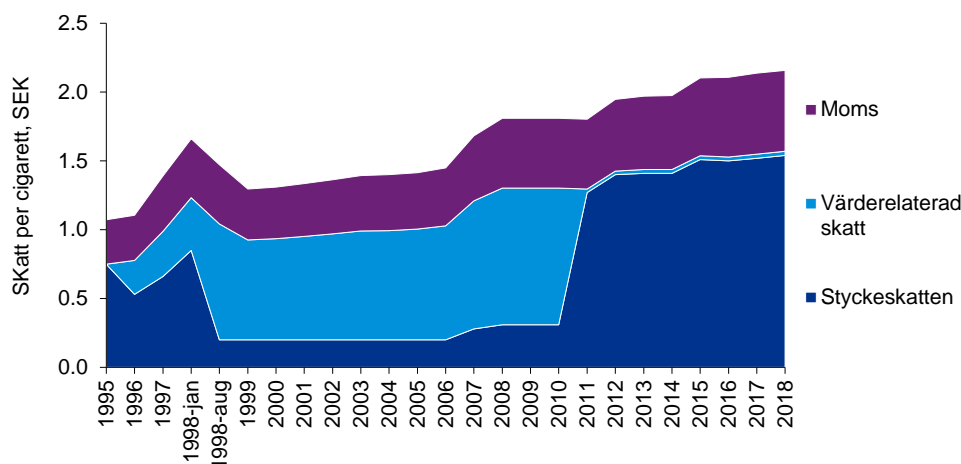
De mest markanta förändringarna av antalet sålda beskattade cigaretter har skett i anslutning till förändringar i skattelagstiftningen för tobak. Mellan 1993-1998 sjönk den beskattade cigarettkonsumtionen relativt kraftigt, se Figur 7, vilket sammanföll i tiden med betydande skattehöjningar på cigaretter. Under 1996–1997 höjdes punktskatten på cigaretter vid tre tillfällen, totalt med cirka 60 procent¹¹. År 1998 beslutade riksdagen att sänka tobaksskatten med motiveringen att "omfattningen av cigarettsmugglingen ökat kraftigt under senare tid"¹². Kopplingen mellan skattenivån på cigaretter i Sverige och beskattad/obeskattad konsumtion har även uttalats i rapporter av Brottsförebyggande rådet (BRÅ)¹³.

¹⁰ (CAN, 2017); (Euromonitor, Tobacco: Euromonitor from trade sources/national statistics, 2017)

¹¹ (United Minds, 2014)

¹² (Regeringen, Proposition 1997/98:150D6, 1997)

¹³ (BRÅ, 2012)

Figur 9 Skatt på cigaretter i Sverige, uttryckt som skatt per cigarett, 1995-2018¹⁴

 Tabell 2 Nedbrytning av priset för ett paket cigaretter i Sverige 2018¹⁵

Ett paket cigaretter för 59 kr (20 cigaretter) 2018		
SEK		
Punktskatt	31,4	53%
Moms	11,8	20%
Produktions- och distributionskostnader, samt vinstmarginal i alla led	15,8	23%
Pris	59,0	100%

2.3 Illegal cigaretthandel

Den illegala cigaretthandeln är lukrativ och har blivit mål för organiserad brottslighet. Brottsligheten finns i alla led, från produktion, distribution och försäljning till slutkund. Metoden att legalt ta in cigaretter skattefritt i landet via ett skatteupplag, för att i ett senare skede olagligt undvika beskattning, är relativt vanligt förekommande. Då den organiserade brottsligheten blivit mer internationell krävs det att myndigheter i olika länder samarbetar för att bekämpa den.

Den illegala handeln med tobak har en lång historia i en internationell kontext. Rapporten "Financing of organised crime"¹⁶ delar in kriminaliteten i fyra huvudsakliga delar:

- Småskalig införsel över tillåten ranson för eget bruk: Bygger på att frekvent resa över gränsen mellan länder med relativt små kvantiteter, som sedan säljs på den svarta marknaden.
- Storskalig smuggling: Legalt producerade cigaretter som blir illegala genom att cigaretterna smugglas till en annan marknad än vad de var avsedda för. Enligt Skatteverket kan en enda långtradare fullastad med smuggelcigaretter till Sverige undvika punktskatter på cirka 13-14 miljoner kronor¹⁷.
- Piratkopiering: Illegal produktion av kopior av kända märken.
- Övrigt, till exempel Illegal Whites och stölder:

¹⁴ (Skatteverket, 2018); (SCB, Statistisk årsbok, 2010) för detaljhandelspris; (EU-kommissionen, 2016); (SCB, 2017)

¹⁵ (Skatteverket, 2018)

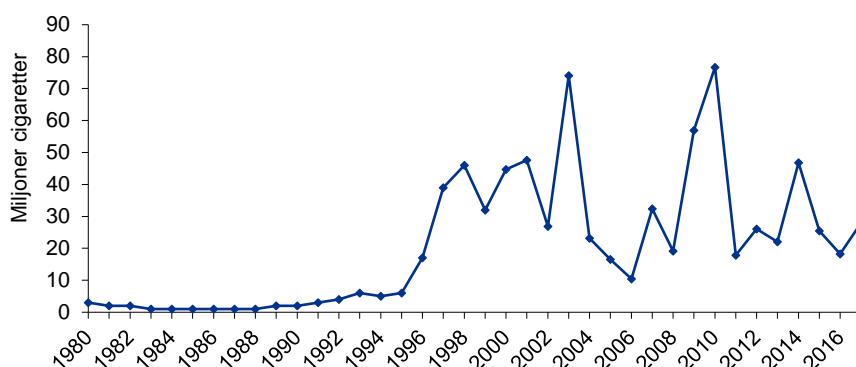
¹⁶ (Levi, 2015)

¹⁷ (Bergman, 2014)

- Illegal Whites: Legal produktion av speciella varumärken avsedda att smugglas in till exempelvis Sverige. Dessa har därför som regel svensk varningstext.
- Stölder: Inbrott i lager eller butiker för att stjäla legal tobak som sedan säljs på den svarta marknaden.

Den illegala handeln med tobak tog fart i Sverige på 1990-talet till följd av de kraftiga skattehöjningarna på tobak samt inträdet i EU som öppnade upp landsgränserna inom Europa¹⁸. Detta kan även observeras i Tullverkets statistik över antal beslag, som före mitten av 1990-talet låg på relativt låga nivåer. Enskilda större beslag medför enligt Tullverket att mängderna fluktuerar mellan åren och är inte ett lämpligt mått för att mäta smugglings omfattning¹⁹.

Figur 10 Tullverkets beslag av cigaretter²⁰

”Variationer i Tullverkets beslagsstatistik behöver inte nödvändigtvis vara ett direkt resultat av att smugglingen har gått upp respektive gått ner. Det räcker med att Tullverket gör ett fåtal större beslag för att beslagsstatistiken ska röra sig kraftigt uppåt. Under 2017 gjordes bl.a. ett större beslag av cigaretter i samband med ett tillslag mot en illegal cigarettfabrik i Sverige. I ärendet beslagtogs ca 15 miljoner färdiga cigaretter med svensk varningstext och av den beslagtagna tobaken skulle ytterligare cirka ca 13 miljoner cigaretter ha kunnat tillverkas.”²¹

Den organiserade brottsligheten bakom obeskattade cigaretter har ofta internationell koppling. Enligt rapporten ”Cigarette smuggling trends from Latvia to Sweden”²² är det stora, välorganiserade kriminella organisationer med koppling till annan brottslighet och korrupta beslutsfattare som ligger bakom en stor del av de obeskattade cigaretter som smugglas till Sverige. Oftast står länder i östra Europa, Ryssland och Kina för produktionen varifrån de transporteras antingen direkt till Sverige eller via ett transitland. För att komma åt de kriminella ligan bakom smugglingen anser Kegö (2016) att det krävs ett internationellt samarbete, där myndigheter i länderna som är mål för smugglingen samarbetar med cigaretternas ursprungs- och transitländer.

2.3.1 Skatteupplag och EMCS

Ett alternativ till smuggling, och som tidigare års marknadsrapporter visat vara relativt vanligt förekommande, är laglig import av cigaretter via skatteupplag (s.k. uppskovsförfarande) och därefter illegala uttag av varorna utan att betala punktbeskattning²³. Skatteupplag har fyllt en central roll i det system som inrättats för att enkelt kunna förflytta obeskattade varor inom Sverige eller inom EU. Punktbeskattade varor som cigaretter och alkohol kan vid lagring i skatteupplag förflyttas inom EU utan att punktbeskattning erläggs på varorna.

¹⁸ (Levi, 2015)

¹⁹ (Rydén, 2016)

²⁰ (Tullverket, Nationell beslagsstatistik, 2018)

²¹ (Tullverket, Mejlkorrespondens, 2018)

²² (Maiga & Kegö, 2015)

²³ (Svensson, 2016)

Punktskatterna måste däremot betalas då varorna lämnar skatteupplaget. I en rapport från Skatteverket, beskrivs att handel via skatteupplag används systematiskt av aktörer med kriminella avsikter²⁴.

År 2011 inrättade EU det gemensamma datasystemet EMCS där alla transporter av bl.a. obeskattade cigaretter mellan länder registreras för att möjliggöra spårning av transporten. Från den 1 april 2014 måste även EMCS användas vid förflyttningar av obeskattade punktskattepliktiga varor inom Sverige. Enligt Tullverket kan beslutet resultera i att missbruket av skatteupplag minskar, men att det skulle kunna ske på bekostnad av ökad smuggling²⁵. Metoderna för att lura myndigheterna varierar och ingen vet säkert hur mycket obeskattade cigaretter som illegalt förs ut från skatteupplag i Sverige.

Det har även förekommit vissa upplägg där varor rapporterats som exporterade, men sålts vidare inom Sverige²⁶. Den metoden kallas "fiktiva uppskovstransporter". Dessa transporter involverar två upplagshavare utanför Sverige där transporten sker genom Sverige där varorna olovligt släpps av och transporten fortsätter mot sin destination. Ekobrottsmyndigheten menar att de kriminella nätverken har blivit mer internationella vilket kräver att de brottsbekämpande myndigheterna också har ett internationellt perspektiv, då brottslingarna utnyttjar respektive lands jurisdiktion. Tullverket menar att EMCS är ett bra system men att svårigheten ligger i att bedöma vilka risktransporterna och riskbolagen är.

2.4 Råtobak

Råtobak består av delar av tobaksplantor (blad, stjälkar, nerver etc.) och används som insatsvara vid tillverkning av snus och cigaretter. I Sverige avser importen i stort sett uteslutande snustillverkning inom landet av etablerade snusproducenter och uppgår till ca 5500 ton per år i importvolym av råttobak enligt SCB.

Under de senaste åren har uppmärksamheten kring den så kallade råttobaken som säljs direkt till konsument ökat. Grossisterna/ompaketerarna av dessa varor har hävdade att deras produkter kräver ytterligare beredning innan de är rökbara och därmed inte borde vara skattepliktiga. Skatten för rökbar tobak uppgår till 1 884 kr/kg²⁷ enligt 2018 års skattesats. Konsumenter har därigenom kunnat inhandla tobak för rökning under benämningen råttobak och på så vis undvika den betydande kostnaden för punktskatt. Våra undersökningar visar att dessa råttobaksprodukter ofta säljs i 0,5-1,0 kilos-förpackningar till konsumenten via internet eller lokala närbutiker för i genomsnitt 200-300 kr/kg²⁸. Detta motsvarar ett "pris per paket" om 5-10 kr, räknat på ca 1000 st cigaretter per kilo råttobak. Verktyg m.m. för att tillverka cigaretter av råttobaken har sålts via samma kanaler.

Råtobak för hemtillverkning av cigaretter har ökat snabbt i popularitet de senaste åren. Det har funnits en viss osäkerhet bland myndigheter och rättsväsende hur dessa typer av gör-det-självtillverkade produkter ska hanteras enligt definitioner och krav i såväl tobakslagen (1993:581) som lagen om tobaksskatt (1994:1563). De senaste åren har dock myndigheter som Skatteverket och Tullverket utökat sitt samarbete för att råttobaksbaserade konsumtionsprodukter ska beskattas som rökttobak om de är rökbara efter enkel beredning. Dessutom slog EU-domstolen under 2017 fast att råttobak som behandlats för att lätt kunna göras rökbar och säljs till konsumenter ska betraktas som skattepliktig (Eko-Tabaks-målet²⁹).

²⁴ (Bergman P. , 2014)

²⁵ (Regeringen, 2013)

²⁶ (Bergman P. , 2014)

²⁷ (Skatteverket, 2018)

²⁸ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

²⁹ (C-638/15, 2017)

Rapporten definierar råttobak för rökning enligt Tullverkets nomenklatur enligt nedan, om inget annat nämns.

Råtobak: KN 2401, med underkategorier

- Hela blad KN 2401.10
- Stripade blad KN 2401.20
- Tobaksavfall KN 2401.30

2.4.1 Viktiga avgöranden

Prillan Concept i Borås

Twisten mellan Tullverket och Prillan Concept i Borås tog sin början i ett beslut från Tullverket om utebliven skatt om ca 100 miljoner kronor för importerad tobak.

I förvaltningsrätten fick Tullverket den 21 september 2017³⁰ avslag på sitt beslut om skatt. Däremot beslöt kammarrätten den 21 juni 2018³¹ att den råttobak som snusföretaget importerat och sedan använt i sin försäljning av gör-det-själv-cigaretter och snus, ska anses vara röktobak och därmed skattepliktig. Företaget har uttalat att man kommer att ansöka om prövningstillstånd i högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt KPMG:s uppskattningar bedöms Prillan med dotterbolag ha varit den största ompaketeraren av råttobaksprodukter för rökning på den svenska marknaden under 2017, se Tabell 4.

Cuthof AB

Skatteverket beslöt den 4 april 2018 att Cuthof AB ska betala 34 miljoner kronor för tobak som bolaget importerade till Sverige under 2016 och inte betalade tobaksskatt för.³² Utöver detta har bolaget krävts på skattetillägg om 7 miljoner kronor. Cuthof AB begärdes i konkurs den 11 maj 2018.

Enligt KPMG:s uppskattningar bedöms Cuthof ha varit den näst största ompaketeraren av råttobaksprodukter för rökning på den svenska marknaden under 2017, se Tabell 4.

Värdekedja för råttobak i Sverige

I Figur 11 ges en översikt av värdekedjan för råttobak, från införsel till Sverige fram till konsument. De primära importörerna av råttobak i Sverige är i dag de större snusproducenterna. Tidigare har producenterna av punktskattepliktiga tobaksvaror importerat råttobak som vilken insatsvara som helst. År 2017 började dock Tullverket att kräva tobaksskatt för vissa typer av råttobak som förs in i landet för produktion av de stora snustillverkarna. Därefter har flera aktörer tagit in vissa sorters råttobak under uppskov via ett skatteupplag då det finns risk för att den bedöms som skattepliktig, samtidigt som andra sorters råttobak som inte bedöms som skattepliktig, har kunnat importeras som tidigare.

Utöver de industriella aktörerna finns grossister/ompaketerare som utför ompaketering till konsumentförpackningar (gör-det-själv-cigaretter och snus). Ompaketerarna säljer i regel sina konsumentfärdiga produkter via fysiska återförsäljare/butiker och e-handlare, eller direkt till konsument från sina egna hemsidor. Produkterna som ompaketerats benämns ofta råttobak, antingen för rökning eller snustillverkning. I ett fåtal fall förekommer illegala producenter av cigaretter³³, dock i mindre skala.

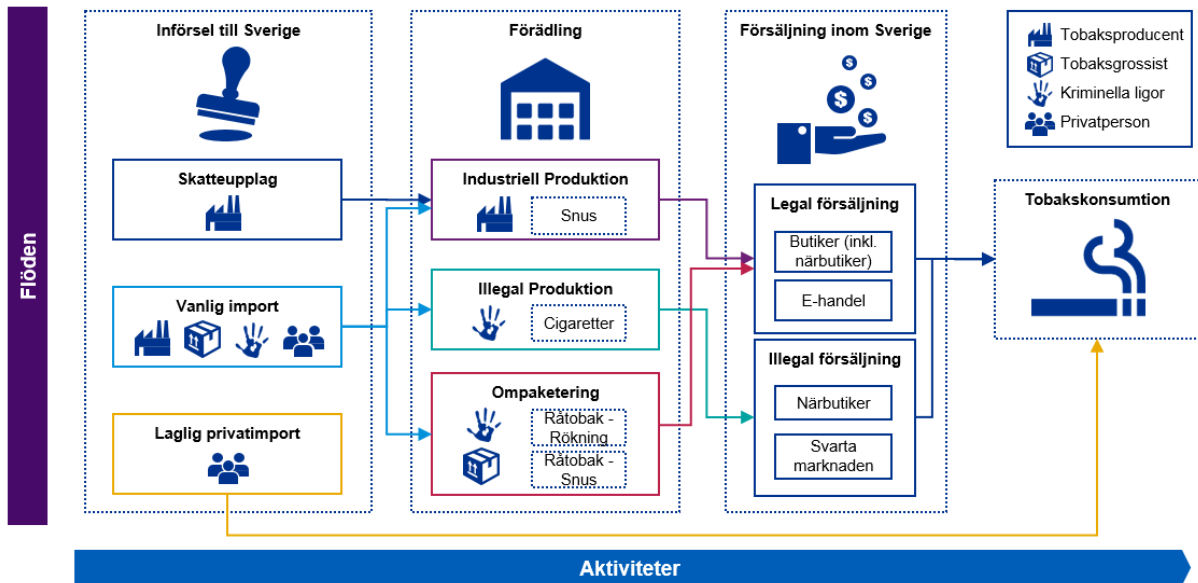
³⁰ (TT, 2017)

³¹ (Tullverket mot A AB, 2018)

³² (Skatteverket, 2018)

³³ (Divinyi, 2017)

Figur 11 Översiktlig värdekedja för råttobak i Sverige

3. Resultat från rapportens studier

3.1 Paketundersökningen

Metod

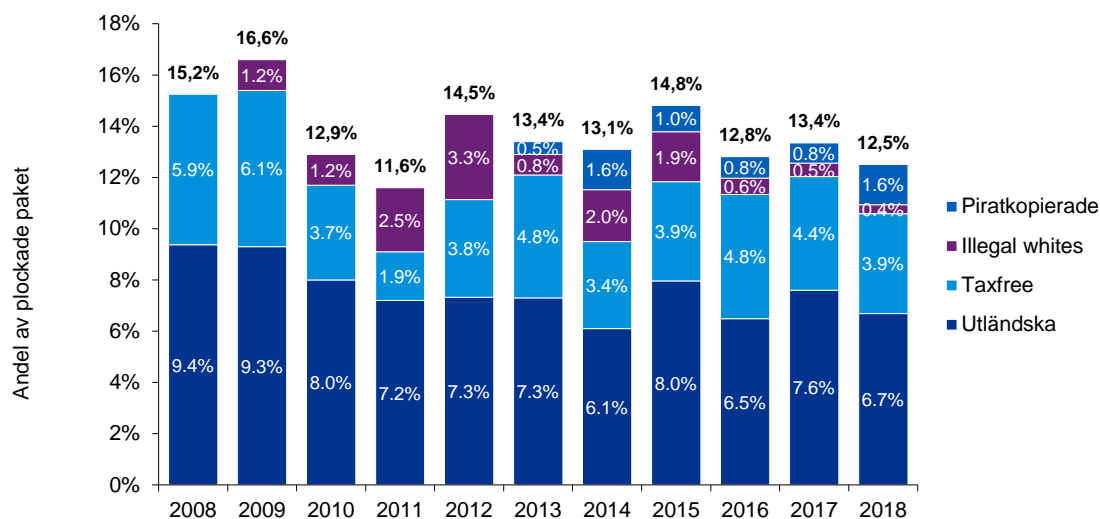
Paketundersökningen har genomförts årligen sedan 2008. Till grund ligger en insamling av 10 000 tomma cigarettpaket som slängts på gator och torg samt lättåtkomligt i papperskorgar. Undersökningen görs i 29 svenska städer under april månad.

Undersökningen har genomförts av MS Intelligence (MSI) och antalet plockade paket per stad har fördelats ungefärligt efter befolkningens mängd. Sedan 2017 har minst 150 paket per stad plockats för att undvika för små urvalsgrupper. För att uppnå ett representativt nationellt resultat har de lokala svaren per stad viktats efter befolkningens mängd på kommunal nivå enligt SCB:s statistik.

De plockade paketen har sorterats avseende språk på varningstext, taxfreemärkning och cigarettmärke. För de fall där MSI varit osäker på klassificeringen har experter på JTI, BAT och PMI genomfört noggranna tekniska analyser av paketen. Det har även inbegripit laborietester för att kunna urskilja de mest välgjorda piratkopierarna.

3.1.1 Resultat av paketundersökningen

Figur 12 Andelar av obeskattade cigarettpaket i paketundersökningarna 2008 till 2018³⁴

Andelen obeskattade cigaretter uppgår i årets paketundersökning till 12,5 procent av plockade paket i Sverige, vilket är en liten minskning jämfört med 2017 med 0,9 procentenheter. Förändringen från föregående år drivs främst av andelen utländska cigaretter som minskar med 0,9 procentenheter. För tredje året i följd är andelen Illegal Whites låg, vilket kan ses som ett trendbrott jämfört med nivåerna 2015 och tidigare.

De beskattade paketen – 87,5 procent har svensk varningstext och har tillverkats/sålts av någon av de välkända och etablerade producenterna på den svenska cigarettmarknaden (JTI, BAT och PMI).

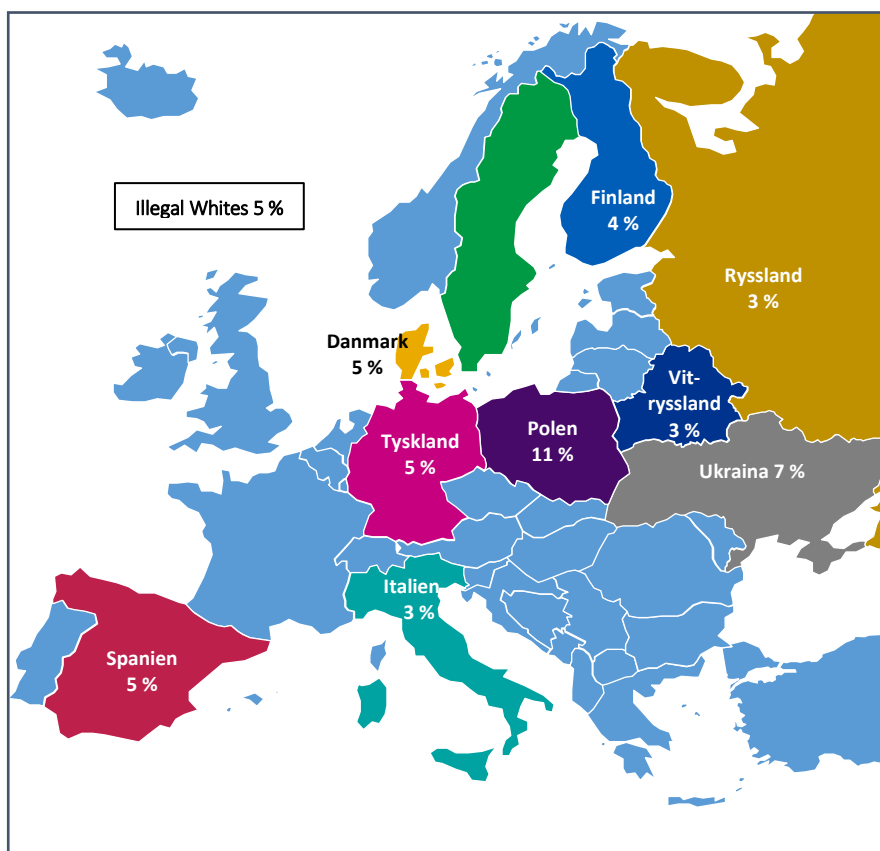
De obeskattade paketen – 12,5 procent delas in i följande kategorier:

³⁴ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018); 2017 och 2018 års resultat har justerats gällande befolkningen i Stockholm för att ge en bättre skattning av Sverigesnittet. Övriga år är jämförbara med 2017 och 2018.

- **Utländska – 6,7 procent:** Har utländsk varningstext och är gjorda för en utländsk marknad. De är inte taxfree-märkta.
- **Taxfree – 3,9 procent:** Är gjorda för att säljas skattefritt inom taxfree-kanalen, vilket framgår av märkning på paketet.
- **Illegal Whites – 0,4 procent:** Har svensk varningstext men har inte tillverkats/sålts av någon av de kända etablerade producenterna på den svenska marknaden. Dessa är specialtillverkade för att föras in och säljas i Sverige utan att full skatt erläggs.
- **Piratkopierade – 1,6 procent:** Har svensk varningstext eller en taxfree-märkning men är kopior av ett etablerat märke. De mest sofistikerade piratkopiorna kan endast särskiljas med laboratorieanalys.

3.1.1.1 Ursprungsländer för införseln av utländska paket

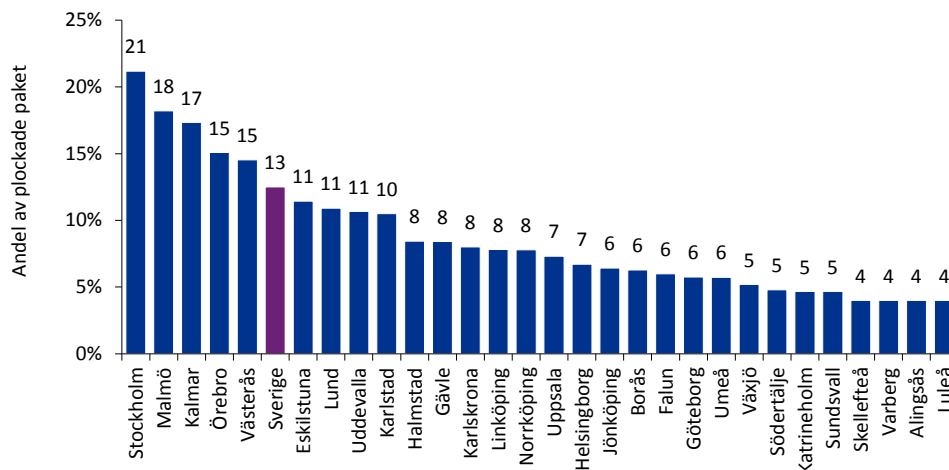
Figur 13 De vanligaste ursprungsländerna för införseln av utländska cigaretter till Sverige exkl. taxfree

I årets undersökning ökar Polen mest som ursprungsländer, från 5 till 11 procent av plockade utländska paket. Även andelen från Ukraina och Danmark har ökat med 3 respektive 2 procentenheter. Lettland som år 2017 stod för 4 procent av de utländska paketen har minskat till drygt 2 procent. Andelarna från Tyskland, Spanien, Vitryssland, Ryssland och Finland är i stort oförändrade jämfört med föregående års paketundersökning.

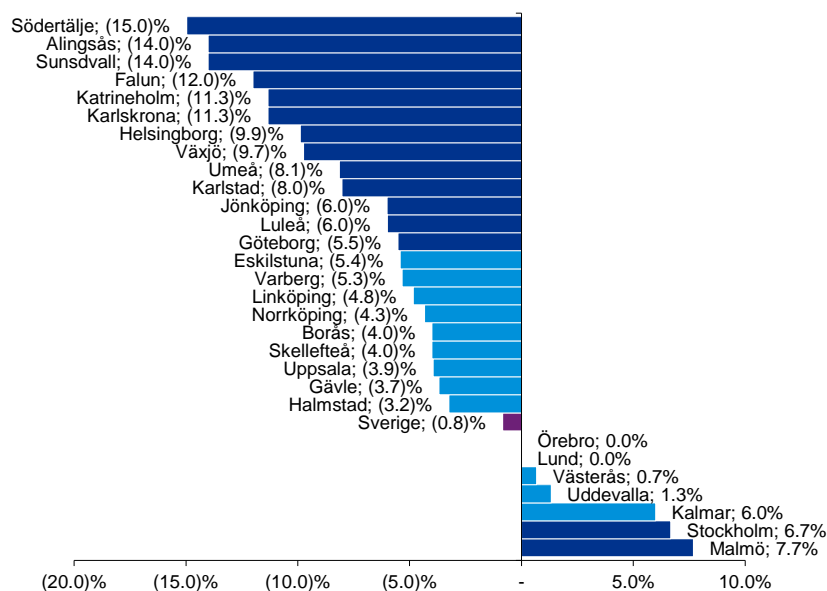
3.1.1.2 Resultat per stad

Figur 14 Andel obeskattade paket per stad uppmätt 2018, sorterade i fallande ordning³⁵

Andelen obeskattade cigaretter varierar mellan olika städer i undersökningen. I år har endast fem städer högre andel än riksgenomsnittet, men här återfinns Stockholm och Malmö som har en stor vikt i den nationella andelen. Flertalet städer har lägre andel än riksgenomsnittet, och flertalet städer visar också en minskning från föregående år. Man bör dock komma ihåg att tolka dessa lokala data med försiktighet, speciellt gällande mindre och medelstora orter där färre paket plockas och osäkerheten därmed är större i resultaten.

Figur 15 Andel obeskattade paket per stad, förändring 2017-2018 i procentenheter³⁶

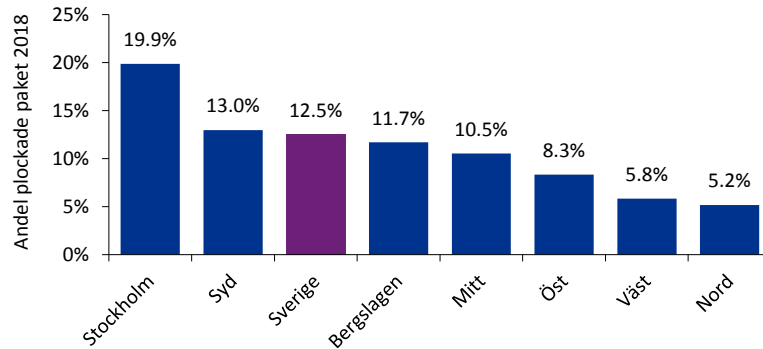
Mörkblå färg indikerar att förändringen är statistiskt säkerställd gentemot föregående år.

³⁵ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

³⁶ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018);

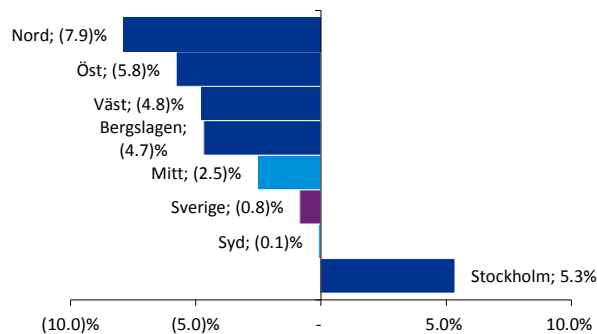
3.1.1.3 Resultat per polisregion

Figur 16 Andel obeskattade cigaretter per polisregion uppmätt 2018³⁷

Resultaten indelat per polisregion istället för per stad visar också på relativt stor spridning inom landet, men resultaten blir mer översiktliga och samtidigt i en statistisk mening mer tillförlitliga. På denna nivå är det bara region Stockholm som ligger högre än riksgenomsnittet, medan regionerna Väst och Nord är de som avviker noterbart med lägre andelar obeskattade cigaretter.

Figur 17 Andel obeskattade paket polisregion, förändring 2017-2018 i procentenheter³⁸

Mörkblå färg indikerar att förändringen är statistiskt säkerställd gentemot föregående år.

³⁷ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

³⁸ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

3.2 Privatimportundersökningen

Metod

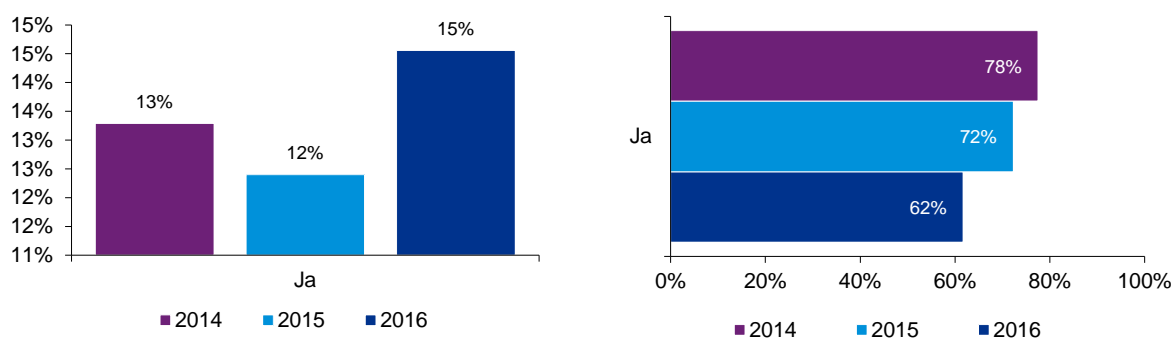
Sedan 2014 har HUI Research via sin webbpanel Swedish Tourism Survey (STS) tillfrågat cirka 2200 respondenter årligen, bl.a. om deras privatimport av cigaretter vid utlandsresor. Undersökningen har inte utförts det senaste året och resultat från föregående års webbpanel används därför även i årets rapport. Webbpanelen utförs på hösten varför panelen gjord i slutet av 2016 är den senast tillgängliga.

Resultaten används i denna rapport för att uppskatta den andel cigaretter som tas in legalt i Sverige. För att göra denna beräkning kombineras undersökningen med resestatistik från bolaget "RESURS för Resor och Turism i Norden" som årligen sammanställer antal utlandsresor³⁹.

Frågeformuläret redovisas i Appendix 1.1 Privatimport av tobak

3.2.1 Resultat av privatimportundersökningen

Figur 18 "Köpte du cigaretter när du var utomlands?" (**Vänster**) samt "Tog du med dig cigaretter hem till Sverige som du köpt utomlands på din resa?" (**Höger**) uppmätt 2016⁴⁰

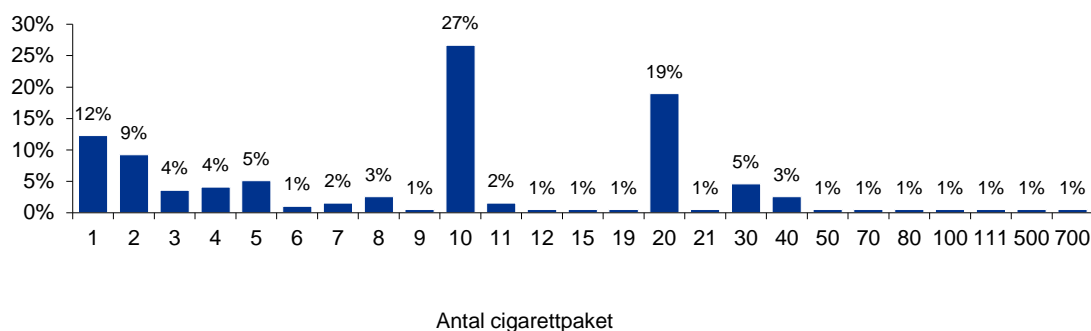

Den andel av utlandsresande som köpte cigaretter utomlands uppmättes vid senaste webbpanelen till ca 15 procent. Av dessa angav ca 60 procent att de tog med sig cigaretter hem till Sverige. Variationen mellan år på dessa frågor har relativt liten påverkan på resultat och huvudslutsatser i denna rapport.

³⁹ (Resurs, 2017)

⁴⁰ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018; HUI Research, 2017)

Figur 19 Hur många paket cigaretter tog du med hem till Sverige från din resa?

Av de som tog med cigaretter hem till Sverige svarade ca hälften att de köpt 10, 20 eller 30 paket vilket motsvarar en, två respektive tre limpor. Andra frekventa mängder är enstaka paket (1-5 st) vilket påverkar totala volymen av uppskattad privatimport i mindre utsträckning.

3.3 Attitydundersökningen

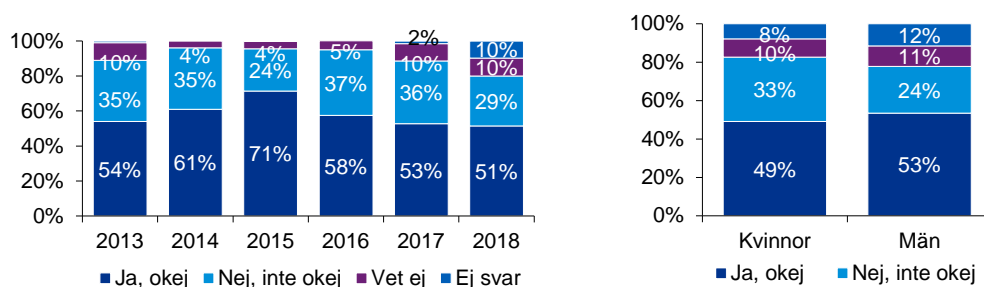
Metod

Sedan 2013 har informationsföretaget Concilia genomfört konsumentintervjuer via telefon för att studera rökarens konsumtionsmönster och attityder kring "billiga cigaretter". Priset på vad som kallas "billiga cigaretter" i undersökningen har succesivt höjts för att reflektera prishöjningen på vanliga beskattade cigarettpaket, se Figur 22. Totalt genomfördes i år ca 4300 bruttointervjuer för att finna 600 målgruppsaktuella rökare. Till skillnad från föregående år omfattar årets intervjuer även relativt detaljerade frågor kring kännedom, konsumtionsnivåer och användningsområden av råttobak för rökning. Resultatet av dessa frågor används i avsnittet om råttobak.

Frågeformuläret redovisas i Appendix 1.2 Attitydundersökning

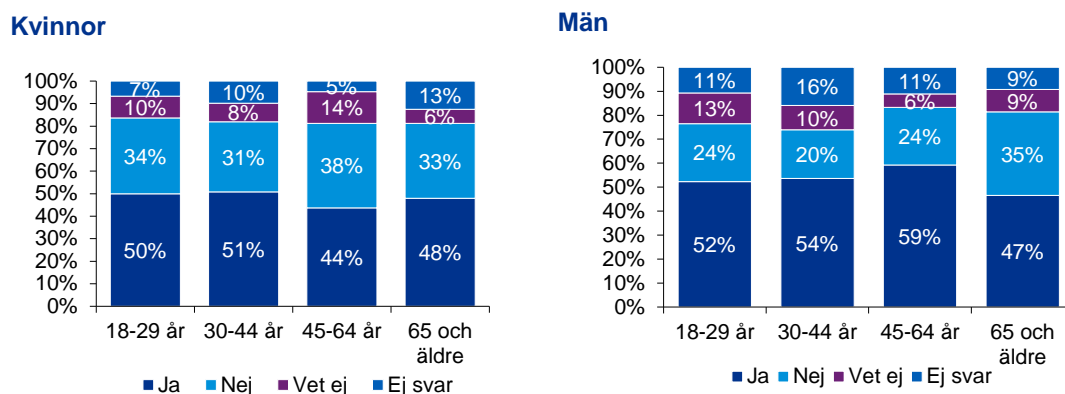
3.3.1 Resultat av attitydundersökningen

Figur 20 Tycker du att det är okej att köpa "billiga cigaretter" under 46 kr (40 kr 2013-2014, 43 kr 2015-2017 och 46 kr 2018)? Samt uppdelning mellan män och kvinnor.

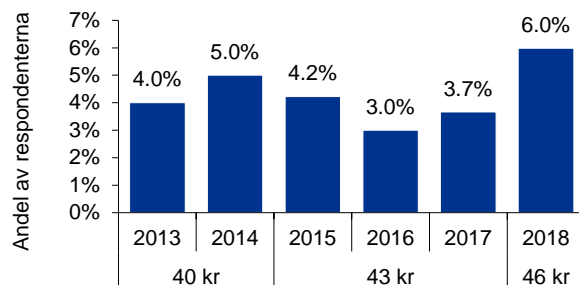
Över tid har andelen som tycker det är okej att köpa billiga cigaretter legat på strax över hälften av intervjuade rökare. Årets resultat avviker inte från det mönstret. Likt tidigare år svarar män i större utsträckning än kvinnor att det är okej att köpa billiga cigaretter.

Figur 21 Åldersfördelning för män och kvinnor som svarat på frågan "Tycker du att det är okej att köpa "billiga cigaretter" under 46 kr?"

Acceptansen för billiga cigaretter ser i huvudsak likadana ut i olika åldersgrupper. Den största andelen uppmättes dock bland män i åldern 45-64 år.

Figur 22 "Har du någon gång under de senaste 3 månaderna köpt ett paket cigaretter i Sverige som kostat mindre än 46 kronor?"

Något fler anger i årets undersökning att de faktiskt köpt billiga cigaretter. Detta ska dock inte övertolkas då en del av förklaringen kan vara att prisnivån för "billiga cigaretter" har höjts från föregående år.

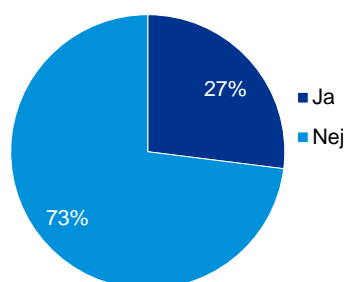
3.4 Butiksundersökningen

Securitas/Notifind har genomfört 215 fysiska besök i lokala närbutiker (ej kedjor) som säljer tobak. Besöken gjordes under maj och juni 2018 i nio olika städer i Sverige. Syftet var att kartlägga utbudet av råttobak för rökning och vid identifierat utbudsställe dokumentera förpackningsstorlek och pris. Samtliga besök genomfördes i civila kläder.

3.4.1 Resultat av butiksundersökningen

Andelen lokala tobaksbutiker som sålde råttobak för rökning uppmättes till 27 procent. Medianpriset för ett kilo råttobak för rökning var cirka 275 kronor och genomsnittspriset var cirka 300 kronor per kilo. Prisuppgifterna från undersökningen har tillsammans med e-handlares priser använts för att uppskatta marknadens storlek och för omräkning mellan volym och värde.

Figur 23 Andel tobaksbutiker som sålde råttobak för rökning⁴¹

Tabell 3 Kilopris för råttobak i butik⁴²

Råttobak, pris per kilo i butik		
Intervall i kronor	antal	andel
100-150	2	3%
151-200	4	7%
201-250	18	31%
251-300	12	21%
301-350	14	24%
351-400	3	5%
401-450	-	-
451-500	2	3%
>500	3	5%

⁴¹ (Notifind, 2018)

⁴² (Notifind, 2018)

4. Uppskattning av rå tobaksmarknaden

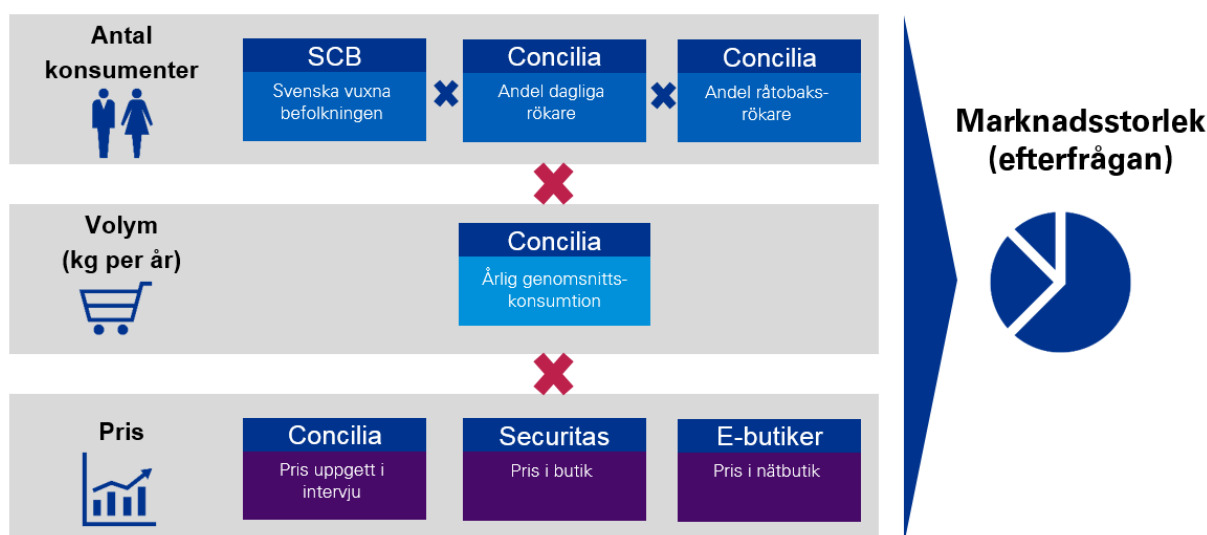
Idag finns begränsad tillgång till information om storleken på marknaden avseende rå tobak för rökning. I denna rapport har storleken uppskattats utifrån ett efterfråge- och ett utbudsperspektiv, vilket är två sidor av samma mynt.

Metod

4.1.1 Efterfrågeperspektiv

Efterfrågeuppskattningen av marknaden för rå tobak har utgått från ett top-down-perspektiv med avseende på antal konsumenter, snittköp (volym) och snittpris. För att uppskatta antalet rå tobakskonsumenter utförde Concilia telefonintervjuer under maj 2018 där intervjuobjekten bl.a. besvarade frågor om vilka kvantiteter rå tobak för rökning de hade köpt under de senaste tre månaderna. Svaren ligger till grund för andelen rå tobakskonsumenter hos den dagligrökande delen av befolkningen samt snittmängden som kan antas konsumeras årligen av en rå tobakskonsumant. Snittpriset är en skattning baserad på intervjuer, butiksbesök och pris hos e-handelsbutiker.

Figur 24 Uppskattning av efterfrågan på rå tobak

4.1.2 Utbudsperspektiv

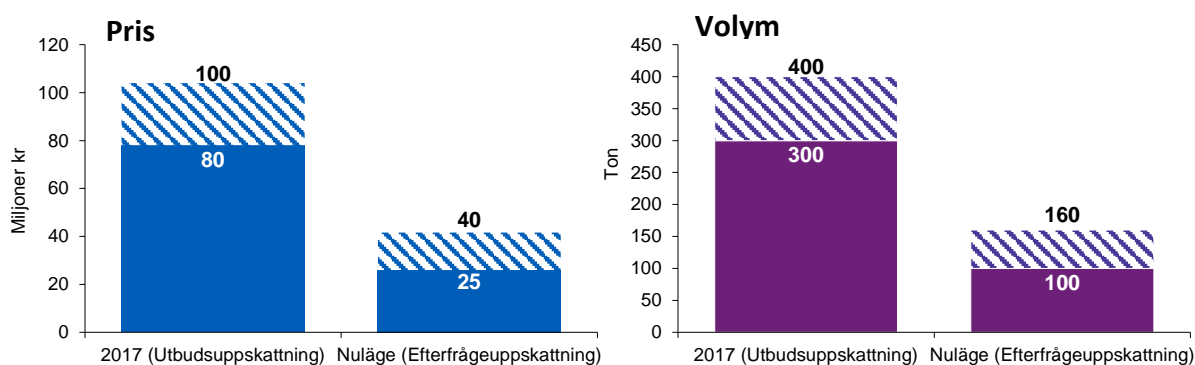
För att beräkna marknaden från ett utbudsperspektiv har ett bottom-up-perspektiv använts med avseende på producenterna och ompaketerarna på den svenska marknaden. Sålda kvantiteter (ton) rå tobak för rökning baseras på t.ex. årsredovisningar och offentliga handlingar från myndigheter, främst utredningar om eventuell beskattning. Denna information har inhämtats för de största producenterna Prillan och Cuthof för vilka det fanns tillgänglig och relevant information. De resterande producenterna har skattats baserat på deras uppskattade popularitet relativt Prillans och Cuthofs produkter.

Tabell 4 Största producenterna & uppskattad försäljning i ton i Sverige

Största producenterna & uppskattad försäljning i ton i Sverige		
Producent	Märken	Ton (2017)
Prillan	Gunman	150
Cuthof AB	Cuthof	65
CBF Drinkit AB	Coobra	65
High Star Sweden AB	High Star	20
PGW	PGW	30
Gajane Gross AB	Geo's Bell	20
Total		350

4.2 Resultat från marknadsuppskattning

Figur 25 Marknadsstorlek för råttobak i volym och miljoner kronor

I denna rapport uppskattas marknaden avseende råttobak för rökning till mellan 300-400 ton för 2017 och 100-160 ton som ett nuläge våren 2018⁴³.

Den svenska marknaden i miljoner kronor har uppskattats till 80-100 miljoner kronor för 2017 och 25-40 miljoner kronor för 2018. För att uppskatta marknadsstorleken i kronor har ett snittpris på 260 kr/kg använts. Tobaksskatt är exkluderad ur marknadsstorleken, eftersom aktörerna historiskt inte har erlagt punktskatt på sina varor.

⁴³ Nuläge syftar på en årlig konsumtion uppskalad från efterfrågan under februari till april 2018, baserat på telefonintervjuer med rökare i Sverige utförda av Concilia.

4.3 Resultat av Concilias intervjufrågor kring råttobak⁴⁴

Nedan presenteras de viktigaste resultaten som avser råttobak från Concilias telefonintervjuer.

Tabell 5 "Har du köpt råttobak någon gång under senaste året?"

Andel konsumenter av råttobak under det senaste året.		
	2018	
Ja	33	6%
Nej	181	30%
Blank	387	64%
Total	601	

Tabell 6 "Vad använde du råttobaken till, cigaretter eller snus?"

Användningsområde för råttobak		
	Antal	Andel
Cigaretter	27	82%
Snus	6	18%

Tabell 7 "Ungefär hur stor mängd råttobak har du köpt till dig själv de senaste 3 månaderna?"

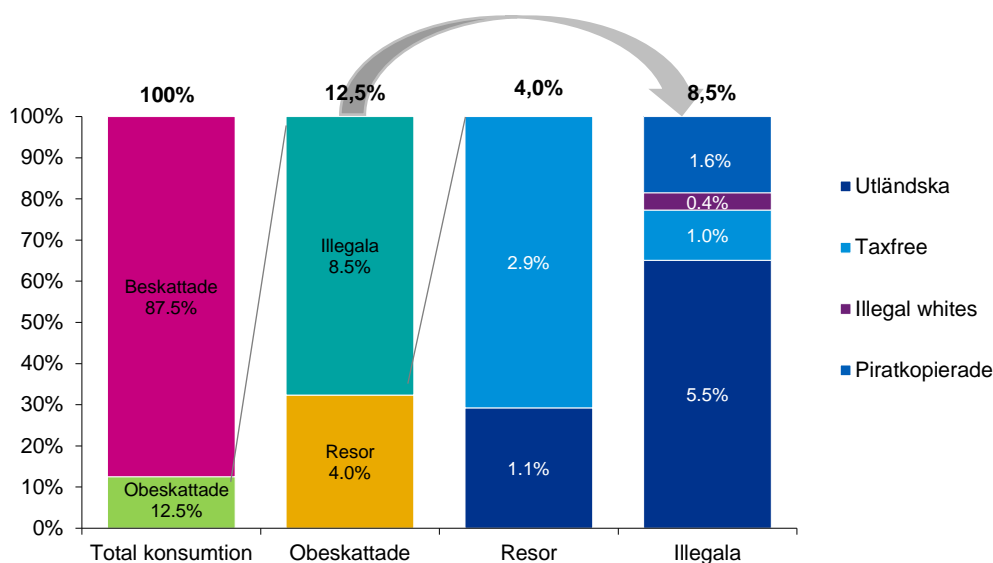
Inköp de senaste tre månaderna		
Volym (kg)	Antal	Andel
Mellan 0,1 – 0,5	6	33%
Mellan 0,5 – 1,0	4	22%
Mellan 1,0 – 2,0	6	33%
Mellan 2.0 - 3.0	2	12%

I frågan om hur stor andel som köpt råttobak det senaste året angav 33 respondenter ur den rökande populationen att de köpt råttobak. Av dessa använde 27 personer råttobaken för att tillverka cigaretter. Ett tjugotal rökare kunde kvantifiera hur mycket råttobak för rökning de köpt till sig själv de senaste 3 månaderna. Denna information användes till att uppskatta en ungefärlig årskonsumtion av råttobak för en dagligrökare som utöver att köpa cigaretter även regelbundet gör sina egna från råttobak.

⁴⁴ (Concilia, 2018)

5. Analys och slutsats

Figur 26 Obeskattade/beskattade andelar och nedbrytning av obeskattade i legala och illegala⁴⁵

5.1 Obeskattade cigaretter är både legala och illegala

Andelen obeskattade cigaretter uppgår till 12,5 procent och utgörs av både legal och illegal införsel. Den legala resandeförseln beräknas stå för 4,0 procent av marknaden varav 1,1 procent är köpta i utlandet och 2,9 procent ifrån taxfree-kanalen. Följaktligen kan den illegala andelen uppskattas till 8,5 procent av den totala cigarettmarknaden i Sverige.

Den obeskattade marknaden utgörs inte enbart av illegal införsel och försäljning, utan även legal resandeförsel via privatpersoner. Resultatet av privatimportstudien utmynnar i att resandeförseln av cigaretter kan uppskattas till 4,0 procent av konsumtionen i Sverige, varav 1,1 procent är köpta i utlandet och 2,9 procent via taxfree-kanalen för 2018.

Den illegala andelen (8,5 procent) består främst av utländska cigaretter, 5,5 procent, taxfree 1,0 procent, samt de tidigare redovisade andelarna för kategorierna Illegal Whites 0,4 procent och piratkopierade 1,6 procent som är illegala i sin helhet. I figuren ovan redovisas uppskattningen av hela den svenska marknaden för cigaretter nedbrutet i både illegala och legala delar. Den illegala andelen taxfreepaket består av införda paket utöver den legala kvoten och/eller paket för bruk av någon annan än sig själv och familjen.

Paketundersökningen visar att obeskattade cigaretter i år var relativt vanligt förekommande i Stockholm och Malmö där 21 respektive 18 procent av de undersökta paketen var obeskattade.

Enligt Malmöpolisens finns en del av förklaringen till uppgången i den interna resursallokeringen, se citat nedan.

”På grund av den våldsvåg som påverkat Malmö de senaste åren med skjutningar och andra oroligheter har vi behövt prioritera om våra resurser. Från att vi årligen gjorde mellan 50-70 kontroller i när- och tobaksbutiker (innan 2016) gör vi idag färre än 20, vi har helt enkelt inte tid till mer med dagens resursallokering.”

⁴⁵ (Tobaksleverantörsföreningen, 2018)

”Det är egentligen inte så konstigt att vi ser en ökning av obeskattade cigaretter i Malmö då vi gör färre kontroller, detta fenomen har vi sett på andra områden som fått mindre resursallokering.”

*”Då vi i Malmö har haft problem med illegala så kallade Vattenpips-caféer har vi istället valt att prioritera en del av våra resurser för att bekämpa denna brottslighet. Detta har gjorts i samverkan med Malmö stad och gett goda resultat.” **Polisen Malmö**⁴⁶*

Stockholm har ökat från 14 procent obeskattade cigaretter 2017 till 21 procent 2018. Vid djupare undersökning av områdena i Stockholm visade det sig att fördelningen av obeskattade cigaretter var ungefär lika, andelen obeskattade cigaretter i t.ex. Bromma och Karlaplan är ungefär lika stor som i Spånga och vid Kungens Kurva. Undersökningen genomförs årligen i samma områden och det plockas lika stor mängd cigarettpaket, vilket gör även resultaten lokalt relativt jämförbara över tid.

Enligt tillståndsenheten i Stockholms stad är problemet med illegal försäljning inte främst i närbutikerna. Stockholms stad är uppdelat 12 stadsdelar som årligen utför minst ett oannonserat besök per butik som anmält sig som försäljare av tobak. Utöver dessa besök arbetar vissa stadsdelar med kontrollköp där unga vuxna, över 18 år, köper cigaretter för att undersöka om försäljaren efterfrågar legitimation.

Enligt samordnaren vid enheten sker försäljning av obeskattade cigaretter inte enbart via butikerna utan även via fordon, på gatan och på klubbar. De butiksägare som säljer obeskattade cigaretter väljer att allt oftare förvara produkterna utanför butiken, t.ex. i en bil, vilket gör det svårt för kommunen att omhänderta produkterna. Cigaretterna säljs även via ”Tobaksbilar” som i vissa fall jobbar med ”Myrtrafik” vilket innebär att de kontinuerligt åker färjelinjer fram och tillbaka för att köpa skattefria cigaretter på färjan alternativt vanliga cigaretter i destinationslandet. Cigaretterna säljs sedan olagligt från bilarna i Sverige med förtjänst. Försäljningen utanför butikerna är svårare att komma åt och kräver samarbete mellan myndigheter som Polis och Tull.

I årets paketundersökning noteras även en nedgång av andelen obeskattade cigaretter i Södertälje, som tidigare år haft en hög andel obeskattade cigaretter, från 20 till 5 procent. Efter ett antal år med hög andel obeskattade cigaretter valde Södertälje kommun att prioritera området tobak. Under 2017-2018 valde man att tillsammans med polisen öka antalet kontrollbesök i butiker samt börja med kontrollköp utförda av unga vuxna. Totalt sett har åtgärderna gett resultat genom fler beslag och omhändertaganden av tobaksprodukter. Samarbetet med polisen har varit positivt av flera anledningar bl.a. genom polisens befogenheter som ger ökade möjligheter att beslagta cigaretter som handlare t.ex. förvarar i sina bilar, vilket kommunernas kontrollanter själva inte har rätt till.

Som en proaktiv och avskräckande handling har kommunen även annonserat i lokala tidningar att de ökat tillsynen kring tobak. Enligt tillståndsenheten tros allmänhetens medvetenhet i frågan ha ökat efter annonseringen samt mediabevakningen från lokala reportrar som skrivit om de ökade tillslagen.

5.2 Marknaden avseende råttobak för rökning

För 2017 uppskattas marknaden för råttobak för rökning ha varit mellan 300-400 ton vilket motsvarar 300-400 miljoner cigaretter, eller 5 procent till 8 procent av den totala cigarettkonsumtionen 2017, vilket är en notabel andel.

Den skattning av nuläget våren 2018 som gjorts i rapporten kommer fram till ca 60 procent lägre volymer av råttobak för rökning. Nedgången kan dels bero på metodskillnaderna mellan åren men även att marknaden för råttobak är under hård granskning av myndigheter vilket skapar osäkerhet hos aktörerna på marknaden. De största e-återförsäljarna har idag slut på råttobaksprodukter för rökning i lager. Då vi ringt återförsäljare och producenter har vi fått en homogen förklaring att bolagen är rädda för att bli skattskyldiga vilket har fått dem att antingen sluta ompaketera/färdigställa råttobak för rökning alternativt att sluta köpa in produkterna. Vi noterar även att det finns en viss förvirring kring vad som sker på marknaden. Aktörerna refererar ofta flyktigt

⁴⁶ (Gustafsson, 2018)

till en dom mot ett "liknande företag" som fått betala miljonbelopp och att aktören därmed på grund av försiktighet slutat att sälja denna typ av produkter.

"Vi säljer inte råtabak längre, på grund av de skatteregler som kommer från myndigheter. Vi drog öronen åt oss omkring jul när de började utreda ett bolag likt vårt som fick 100 miljoner i skatteskuld. Då beslutade vi att ta bort råtabaken från vårt sortiment." **Råtabaksgrossist #1**

"Myndigheter har beslutat att man ska beskatta råtabaken mycket hårdare, omkring 2000 kronor per kilo. Därmed blir det extremt dyrt att ta in råtabaken så vi har valt att pausa försäljningen. Det är många andra leverantörer som har valt att göra detsamma." **Råtabaksgrossist #2**

"Summan av alla dessa komplicerade regler är att det vi känner till som "råtabak" blir "röktobak". Detta betyder i praktiken att alla leveranser och produktion av det vi tidigare kallade råtabak upphör.

*Vi på Nettotobak har fortfarande rätten att sälja slut på vårt lager, men efter detta kommer vi tyvärr inte få in fler leveranser av råtabak, varken Coobra, Geosbell, Cuthof eller något annat märke då det blir för dyrt med alla skatter."*⁴⁷ **Nettotobak**

Att den enkla tillgången på råtabak för rökning via e-återförsäljare och butiker har begränsats kan antas ha en påtaglig effekt på marknadsstorleken 2018. Aktörerna vi har pratat med hävdar dock unisont att det är tillåtet att sälja ut deras kvarvarande lager av råtabak.

För att ge klarhet i vad Skatteverket anser vara skattepliktig röktobak kommer verkets rättsavdelning ge ut ett ställningstagande som beskriver hur Skatteverket tolkar EU-domstolens dom i mål C-638/15. Ställningstagandet kommer att publiceras tidigast i augusti eller september 2018.

5.3 Uteblivna skatteintäkter

Tabell 8 Uppskattning av uteblivna skatteintäkter^{48,49}

Uteblivna skatteintäkter pga obeskattade cigaretter 2018			
SEKm	Punktskatter	Moms	Utebliven skatt
Resandeförsel	360	140	500
Illegal handel	800	200 - 300	1000 - 1100
Råtabak för rökning	190 - 300	50 - 80	240 - 380
Totalt obeskattade	1350 - 1460	390 - 520	1740 - 1980

Om full skatt hade erlagts för samtliga obeskattade cigaretter samt råtabak för rökning skulle ytterligare cirka 1,7 till 2,0 miljarder kronor tillfalla staten. Den illegala cigaretthandeln undanhåller uppskattningsvis 1,0 till 1,1 miljarder kronor i potentiella skatteintäkter.

Den illegala och legala införseln av cigaretter till Sverige medför betydande skattebortfall för den svenska staten. I tabellen redovisas en uppskattning av de uteblivna skatteintäkterna baserat på antagandet att full skatt istället hade erlagts för samtliga obeskattade cigaretter. Detta är en förenkling då det kan antas att den totala konsumtionen då skulle minska något på grund av högre lägstapriser mot konsument. Utebliven skatt för råtabak för rökning uppgår till 200-400 miljoner kronor och har beräknats m.a.p. 1 884 kr/kg i punktskatt samt moms på den uteblivna punktskatten.

⁴⁷ (Nettotobak, 2018)

⁴⁸ Intervallet för moms beror på att det antas variera i vilken grad moms har erlagts eller inte för kategorin Illegal whites. Samtliga obeskattade cigaretter har däremot undvikit punktskatt; Momsbeloppet för råtabak för rökning har beräknats med avseende på utebliven moms på punktskatter som inte har betalats.

⁴⁹ (Skatteverket, 2018); (EU-kommissionen, 2016); (Euromonitor, Tobacco in Sweden, 2016) (HUI Research, 2013)

6. Externa kommentarer

6.1 Operation Jean Nicot, Länsstyrelsen Blekinge⁵⁰

Kort beskrivning av Operation Jean Nicot

Operation Jean Nicot pågick i Blekinge Län under våren 2018 och syftade bl.a. till att stävja förekomsten av obeskattade cigaretter i länet. Operationen är ett tydligt exempel på hur myndigheter kan samverka för att uppnå maximalt genomslag vid brottsbekämpning. Förutom förberedande arbete avslutades operationen med fem dagar av tillsyn då bl.a. 41 400 illegala cigaretter omhändertogs.

Bakgrund till operationen

Blekinge hade under 2017 års rapport om obeskattade cigaretter den högsta andelen, 19,3 procent⁵¹, av samtliga 19 inkluderade län. Annette Ludvigsson som jobbar som alkohol- och tobakshandläggare på Länsstyrelsen i Blekinge ansåg att något behövde göras för att vända utvecklingen. Under en gemensam utbildning för myndigheter om korrekt märkning av bl.a. tobaksprodukter såddes fröet för en gemensam större operation för att försöka stävja förekomsten av obeskattade cigaretter. Efter utbildningen skapades det första utkastet av projektplanen för operationen. För att få maximalt genomslag krävdes samverkan mellan kommun och myndigheter samt en koordinator vilket blev Länsstyrelsen. Operationen initierades vid en träff för myndighetssamverkan där syftet och målet för operationen presenterades, vilket fick gott gehör från samtliga inbjudna myndigheter.

Syfte med operationen

Syftet med Operation Jean Nicot var att kartlägga hur stort problemet med illegal och obeskattad tobak är i Blekinge samt att minska andelen illegal tobak, utveckla samverkan mellan olika myndigheter och öka kunskaperna inom och mellan myndigheter om tobak och tillsyn.

Mål med operationen

Målet med operationen var att beslagta 100 000 obeskattade cigaretter i länet.

Samarbete mellan myndigheter, kommuner och länsstyrelsen

De myndigheter som valde att delta var länets samtliga kommuner, Tullverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten och Kustbevakningen.

Enligt Annette var förarbetet innan tillsynerna nyckeln till att operationen fick det genomslag den fick.

”Respektive myndighet fick i uppgift att undersöka vilka verktyg som de hade för att angripa problemet med obeskattade cigaretter. Då alla parter har sina egna regelverk och befogenheter krävdes det kommunikation mellan parterna vilket vi löste genom att respektive myndighet utbildade och upplyste de andra myndigheterna om sina respektive verktygslådor. På det viset kunde vi lägga pusslet för hur vi bäst skulle samverka för att få en holistisk och verkningsfull lösning.”

Resultat

Vid de 47 tillsynsbesök som genomfördes hittades brister på 23 st försäljningsställen. Totalt under insatsveckan beslagtogs 41 400 illegala cigaretter. Kommunerna hittade även 724 kg felmärkt tobak som till stor del omhändertogs. 724 kg tobak motsvarar cirka 724 000 cigaretter. Dessa beslag är även dokumenterade och skickade till Skatteverket för utredning då punktskatten potentiellt inte är erlagd. Utöver tobak fann man även 45,7 liter sprit. Det påträffades även två personer med narkotika-innehav.

⁵⁰ (Ludvigsson, 2018)

⁵¹ (Tobaksleverantörsföreningen, 2017)

Operationens framgångsfaktorer

Efter operationens genomförande fick samtliga deltagare möjlighet att uttrycka sina erfarenheter. Det som kom fram handlade mycket om samverkan, operations-staben, signalvärdet och utbildning.

Samverkan

- Möjligheten att tillsammans arbeta utifrån vilken myndighets "verktygslåda" som passar bäst vid varje specifikt tillfälle.
- Samverkan inom ramen för inläring och utförande av en insats med ödmjukt förhållningssätt inför varandras kompetens och kunskap.
- Samverkan skapar effektivitet, och sparar mycket resurser.

Stab

- Staben fungerade som feedback och back-office.
- Bra att staben var inläst och hade kunskap för biträde till yttre grupper.
- Bra samband mellan stab och yttre grupper som kunde ge ledningsstöd under insatsen.

Signalvärde

- Bra att myndigheterna syns i samhället och tillsammans jobbar mot brottslighet på ett öppet och konsekvent sätt.

Utbildning

- Insatsen i sig fungerade också som en utbildningsinsats.

Fortsatt arbete efter operationen

Även om operationer likt Jean Nicot har en avskräckande effekt på individer och organisationer som säljer obeskattade cigaretter är det viktigt att utföra fortsatta rutinkontroller för att undvika att problemet återigen växer.

Länsstyrelsen i Blekinge kommer att fortsätta arbeta med myndighetssamverkan i tobaksfrågan i form av träffar och utbildningar för att inte förlora den nuvarande kunskapen. Det tillkommer även kontinuerligt ny lagstiftning vilken är viktig att sprida till alla berörda parter. Operationen har vidare inspirerat till samverkan inom länet gällande andra områden än tobak, där olika initiativ har initierats mellan myndigheter.

Tabell- och Figurlista

Figur 1 Obeskattade/beskattade andelar och nedbrytning av obeskattade i legala och illegala andelar	4
Figur 2 Andel obeskattade paket per stad uppmätt 2018, sorterade i fallande ordning.....	5
Figur 3 De största ursprungsländerna för införsel av utländska cigaretter till Sverige.....	6
Figur 4 Marknadsstorlek på rå tobaksmarknaden i Sverige i ton och miljoner kronor.....	6
Figur 5 Rapportens källor	10
Figur 6 Andelen dagligrökare och sporadiska rökare sedan 1980	11
Figur 7 Antalet beskattade cigaretter per invånare och år, samt beräknat per dagligrökare	11
Figur 8 Marknadsstorleken för beskattade cigaretter i miljarder cigaretter	12
Figur 9 Skatt på cigaretter i Sverige, uttryckt som skatt per cigarett, 1995-2018.....	13
Figur 10 Tullverkets beslag av cigaretter	14
Figur 11 Översiktlig värdekedja för rå tobak i Sverige	17
Figur 12 Andelar av obeskattade cigarettpaket i paketundersökningarna 2008 till 2018	18
Figur 13 De vanligaste ursprungsländerna för införsel av utländska cigaretter till Sverige exkl. taxfree	19
Figur 14 Andel obeskattade paket per stad uppmätt 2018, sorterade i fallande ordning.....	20
Figur 15 Andel obeskattade paket per stad, förändring 2017-2018 i procentenheter	20
Figur 16 Andel obeskattade cigaretter per polisregion uppmätt 2018.....	21
Figur 17 Andel obeskattade paket polisregion, förändring 2017-2018 i procentenheter	21
Figur 18 "Köpte du cigaretter när du var utomlands"? (Vänster) samt "Tog du med dig cigaretter hem till Sverige som du köpt utomlands på din resa"? (Höger) uppmätt 2016	22
Figur 19 Hur många paket cigaretter tog du med hem till Sverige från din resa?	23
Figur 20 Tycker du att det är okej att köpa "billiga cigaretter" under 46 kr (40 kr 2013-2014, 43 kr 2015-2017 och 46 kr 2018)? Samt uppdelning mellan män och kvinnor.....	23
Figur 21 Åldersfördelning för män och kvinnor som svarat på frågan "Tycker du att det är okej att köpa "billiga cigaretter" under 46 kr?.....	24
Figur 22 "Har du någon gång under de senaste 3 månaderna köpt ett paket cigaretter i Sverige som kostat mindre än 46 kronor?"	24
Figur 23 Andel tobaksbutiker som sålde rå tobak för rökning	25
Figur 24 Uppskattning av efterfrågan på rå tobak.....	26
Figur 25 Marknadsstorlek för rå tobak i volym och miljoner kronor	27
Figur 26 Obeskattade/beskattade andelar och nedbrytning av obeskattade i legala och illegala	29
Tabell 1 Uppskattning av uteblivna skatteintäkter	4
Tabell 2 Nedbrytning av priset för ett paket cigaretter i Sverige 2018.....	13
Tabell 3 Kilopris för rå tobak i butik	25
Tabell 4 Största producenterna & uppskattad försäljning i ton i Sverige	27
Tabell 5 "Har du köpt rå tobak någon gång under senaste året?"	28
Tabell 6 " Vad använde du rå tobaken till, cigaretter eller snus?"	28
Tabell 7 "Ungefär hur stor mängd rå tobak har du köpt till dig själv de senaste 3 månaderna?"	28
Tabell 8 Uppskattning av uteblivna skatteintäkter	31

Källor

- AB, R. f. (2017). *Statistik Svensk Turism- Årsrapport 2017*. Roserberg: RESURS för Resor och Turism i Norden AB.
- Aftonbladet. (den 16 juni 2015). *Svenskarna reser mer än någonsin*. Hämtat från <http://www.aftonbladet.se/resa/article18348761.ab>
- Arnvik, Å. (den 04 07 2017). Intervju med Tullverket. (M. Larsson, Intervjuare)
- Barometern. (den 15 juni 2015). *Tre inbrott på en och samma natt*. Hämtat från <http://www.barometern.se/nybro/tre-inbrott-pa-en-och-samma-natt/>
- Bergman. (2014). *Tobakshandboken: Tobak - myndigheter, verktyg och befogenheter*. Skatteverket mfl myndigheter.
- Bergman, P. (2014). *Delrapport GEB 2011-2013*. Skatteverket.
- Björk, E.-M. (den 21 06 2017). Tillsynshandläggare Länsstyrelsen Dalarna. (M. Larsson, Intervjuare)
- BRÅ. (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige, Rapport: 2012:13*. Brottförebyggande Rådet.
- BRÅ. (den 12 juni 2015). *Brott och statistik*. Hämtat från <https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/organiserad-brottslighet.html>
- C-638/15. (den 6 4 2017). *Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2011/64/EU – Artikel 2.1 c – Artikel 5.1 a – Uttrycken 'röktobak', 'tobak som skurits eller på annat sätt strimlats' och 'industriell beredning'*. Hämtat från InfoCuria – Domstolens rättspraxis: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=189651&pageIndex=0&doclang=sv&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=240122>
- Campalto, T. (den 20 06 2017). Intervju med Skatteverket. (M. Larsson, Intervjuare)
- CAN. (2014). *Drogutvecklingen i Sverige 2014, rapport nr 144*.
- CAN. (2017). *Drogutvecklingen i Sverige 2017, rapport nr 164*. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.
- Concilia. (2016). *Marknadsundersökning via telefon, 600 rökare i Sverige*.
- Concilia. (2018). *Marknadsundersökning via telefon, 600 rökare i Sverige*.
- Dimmlich, R. (den 9 juni 2015). Inbrott som rör tobak. (KPMG, Intervjuare)
- Divinyi, S. (den 19 December 2017). Hästgården förvandlades till illegal cigarettfabrik . *Göteborgsposten* .
- Dorian. (2015). Här pågår jakten på fulcigaretter . *Göteborgsposten*.
- Drugnews. (den 13 juni 2012). *Drugnews*. Hämtat från <http://drugnews.nu/2012/06/13/7343/>
- Ekobrottsmyndigheten. (den 28 June 2016). *Brottsrubriceringar*. Hämtat från Ekobrottsmyndigheten: <https://www.ekobrottsmyndigheten.se/lag-och-ratt/brottsrubriceringar/>
- EU-kommissionen. (2016). *EXCISE DUTY TABLES, Part III – Manufactured Tobacco*. EU kommissionen.
- Eurojust. (den 28 June 2016). *Eurojust*. Hämtat från Eurojust: The European Union's Judicial Cooperation Unit : <http://eurojust.europa.eu/Pages/languages/sv.aspx>
- Euromonitor. (2016). *Tobacco in Sweden*. Euromonitor.
- Euromonitor. (den 19 06 2017). Tobacco: Euromonitor from trade sources/national statistics.

- Europeiska Kommissionen. (den 28 June 2016). *Europeiska Kommissionen*. Hämtat från EU-regler för tobaksvaror: http://ec.europa.eu/health/tobacco/products/index_sv.htm
- Europol. (2015). *2015 Situation Report on Counterfeiting in the European Union*. Europol.
- Folkhälsomyndigheten. (2017). *Nationella folkhälsoenkäten*. Folkhälsomyndigheten.
- Gustafsson, H. (den 18 juni 2015). Polisen i Malmö. (KPMG, Intervjuare)
- Gustafsson, H. (den 25 06 2018). (M. Larsson, Intervjuare)
- HUI Research . (2017). *Privatimport av tobak 2015-2016*.
- HUI Research. (2013). *Marknaden för oregistrerade cigaretter i Sverige*.
- HUI Research. (2016). *Privatimport av tobak 2014-2015*.
- Jonsson, J. (den 10 juni 2015). Paketundersökningen 2015. (KPMG, Intervjuare)
- Kegö, W. (den 17 June 2016). Senior Fellow ISDP. (KPMG, Intervjuare)
- Kilner, J. (den 20 June 2016). Länsstyrelsen Västra Götaland. (KPMG, Intervjuare) Kilner.
- KPMG LLP in the UK. (2016). *Project Sun, A study of the illicit cigarette market in the European Union, Norway and Switzerland, 2015 results*.
- KPMG UK. (2017). *Project SUN* . London.
- Levi, M. (2015). *Financing of organised crime*. Center for the Study of Democracy.
- Ludvigsson, A. (den 01 07 2018). Operation Jean Nicot. (M. Larsson, Intervjuare)
- Lundgren, O. (den 28 June 2016). Ekobrottsmyndigheten. (KPMG, Intervjuare)
- Magnusson, S. (den 22 06 2017). Intervju med Ekobrottsmyndigheten. (M. Larsson, Intervjuare)
- Maïga, & Kegö. (2015). *Cigarette smuggling trends from Latvia to Sweden*. Institute for Security and Development Policy.
- Nettotobak. (den 25 06 2018). *Rå tobaken försvinner*. Hämtat från Nettotobak: <https://www.nettotobak.com/blog/ratobaken-foersvinner-n12>
- Notifind. (2018). Mystery Shopper.
- Pauly, M. (den 16 June 2016). Länsstyrelsen Skåne. (KPMG, Intervjuare)
- Ramstedt, M. (2015). *Tobaksvaror i Sverige*. CAN.
- Regeringen. (1997). *Proposition 1997/98:150D6*. Regeringen.
- Regeringen. (2013). *Proposition 2013/14:10; Vissa frågor om förfarandet avseende skatt på alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter*.
- Research, H. (2017). *Privatimport av tobak 2015-2016*.
- Resurs. (den 28 06 2017). Hämtat från Turism.se: http://www.turism.se/sites/default/files/article/attachements/Resurs%20%C3%85rsrapport%202015_0.pdf
- Rydén, S. (den 20 juni 2016). Tullverkets nationella specialist på alkohol och tobak. (KPMG, Intervjuare)
- SCB. (2008). *Ohälsa och vård (ULF)*. Statistiska centralbyrån.
- SCB. (2010). *Statistisk årsbok*. Statistiska Centralbyrån.

- SCB. (2015). *Befolkningsstatistik*. Statistiska centralbyrån.
- SCB. (2015). *Undersökningarna av levnadsförhållanden*. Statistiska centralbyrån.
- SCB. (den 21 06 2017). Konsumentprisindex (KPI) årsmedeltal (enligt COICOP), 1980=100 efter varu-
/tjänstegrupp och år för tobak.
- Skatteverket. (2017). Beslut 54192458. *Skatteverket*, 12.
- Skatteverket. (2018). *Beslut om skatt Cuthof AB*. Solna: Skatteverket.
- Skatteverket. (den 20 juni 2018). *Skattesatser på tobak*. Hämtat från
<https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/skatte/punktskatte/tobaksskatt/skattesatser.4.46ae6b26141980f1e2d4664.html>
- Sohlberg, T. (2012). *Tal om tobak 2012*. SoRAD, Stockholms universitet.
- SOU 2016:14. (2016). *Slutbetänkande av Tobaksdirektivsutredningen*. Stockholm.
- Stenmark, C. (den 19 01 2018). Råtobaken försvinner- allt om lagändringarna! *Nettotobak.com*.
- Stenström, G. (den 22 June 2016). Polisen i Göteborg. (KPMG, Intervjuare)
- Swedish Match. (2015). *Årsredovisning 2014*.
- Svensk författningssamling . (2015:596). Förordning om fastställandet av omräknade belopp för tobaksskatt för
år 2016. Stockholm.
- Svensson, C. (den 17 juni 2016). Skatteverkets samordnare för kontanthandeln. (KPMG, Intervjuare)
- Tidningen Härjedalen. (den 15 juni 2015). *Beatrice Ask träffade drabbad handlare*. Hämtat från
<http://www.tidningenharjedalen.se/jamtland/harjedalen/beatrice-ask-traffade-drabbad-handlare>
- Tobaksleverantörsföreningen. (2017). *Obeskattade Cigaretter 2017*. Stockholm: Tobaksleverantörsföreningen.
- Tobaksleverantörsföreningen. (2018). *Paketundersökning*. Tobaksleverantörsföreningen och PMI i samarbete
med KPMG AB.
- Tobaksleverantörsföreningen och PMI. (2016). *Paketundersökningen 2016*. Tobaksleverantörsföreningen och
PMI i samarbete med KPMG AB.
- TT. (2017). Snusföretag slipper betala 100 miljoner i skatt. *Svenska Dagbladet*.
- TT. (den 21 10 2017). Snusföretag slipper betala 100 miljoner i skatt.
- Tullverket. (den 11 juni 2015). *Att ta med tobak*. Hämtat från
<http://www.tullverket.se/lattlast/lattlast/attresa/atttamedtobak.4.4ab1598c11632f3ba9280003381.html>
- Tullverket. (den 20 06 2017). *tullverket.se*. Hämtat från Nationell beslagsstatistik:
<http://www.tullverket.se/sv/omoss/press/beslagsstatistik/nationellbeslagsstatistik.4.226de36015804b8cf353da7.html>
- Tullverket. (den 03 07 2018). Mejlkorrespondens. (M. Larsson, Intervjuare)
- Tullverket. (den 25 april 2018). *Nationell beslagsstatistik*. Hämtat från www.tullverket.se:
<https://www.tullverket.se/press/beslagsstatistik/nationellbeslagsstatistik/helarnationellbeslagsstatistik.4.16f3ec5a144fd16b2f4262.html>
- Tullverket mot A AB , 431273 (Kammarrätten den 21 06 2018).

UD. (den 11 juni 2015). *Över 18 miljoner utlandsresor under 2013*. Hämtat från <http://www.swemfa.se/2014/02/12/over-18-miljoner-utlandsresor-under-2013/>

United Minds. (2014). *Obeskattade cigaretter 2014*.

Åklagarmyndigheten. (den 21 07 2017). *Företagsbot*. Hämtat från Åklagarmyndigheten: https://www.aklagare.se/om_rattsprocessen/fran-brott-till-atal/rattegangen/pafoljder-och-overklagande/foretagsbot/

Östersundsposten. (den 15 juni 2015). *Två åtalade för massiv cigarettstöld*. Hämtat från <http://www.op.se/jamtland/are/tva-atalade-for-massiv-cigarettstold>

Appendix

1. Frågeformulär

1.1. Privatimport av tobak

1. Köpte du cigaretter utomlands under din resa till ...? (Samtliga)
 - 1.1. Ja (15%)
 - 1.2. Nej
2. Tog du med dig cigaretter hem till Sverige som du köpt utomlands på din resa till ...? (Endast om Ja på fråga 1)
 - 1.3. Ja (62%)
 - 1.4. Nej
3. Hur många paket cigaretter tog du med hem till Sverige från din resa till ...? (Endast om ja på fråga 2)
 - 1.5. Antal paket (Viktat snitt för ranson inom EU: 9,67 paket; Viktat snitt för ranson utanför EU: 6,42 paket)
4. Var köpte du cigaretterna som du tog med dig hem till Sverige från din resa till ...?
 - 1.6. På ett flygplan eller en flygplats under resan (32%)
 - 1.7. På en färja (39%)
 - 1.8. På annan plats utanför Sverige (29%)
5. Vem var cigaretterna du köpte under resan avsedda för?
 - 1.9. Cigaretterna var till mig själv eller någon i min familj (80%)
 - 1.10. Cigaretterna var till någon annan person (20%)

1.2. Attitydundersökning

2. Har du köpt tobak för rökning till dig själv under den senaste månaden?
 - 2.1. Ja, cigaretter
 - 2.2. Ja, tobak för att göra egna cigaretter
 - 2.3. Nej, varken cigaretter eller tobak
 - 2.4. Vet ej
 - 2.5. Ej svar
3. Ungefär hur många paket cigaretter har du köpt till dig själv under den senaste månaden?
 - 3.1. Öppet svarsalternativ, antal paket
4. Har du någon gång under de senaste 3 månaderna köpt ett paket cigaretter i Sverige som kostat mindre än 46 kronor? (Fråga 3 och framåt endast om Ja på fråga 1)
 - 4.1. Ja
 - 4.2. Nej
 - 4.3. Vet ej

5. Anser du att tillgången till billiga cigaretter under 46 kronor verkar ha ökat eller minskat under det senaste året?
 - 5.1. Ökat
 - 5.2. Minskat
 - 5.3. Oförändrad
 - 5.4. Vet ej
 - 5.5. Ej svar

6. Tycker du att det är okej eller inte okej att köpa billiga cigaretter under 46 kronor?
 - 6.1. Ja, okej
 - 6.2. Nej, inte okej
 - 6.3. Vet ej

7. Vad kostade det billigaste cigarettpaketet som du har köpt under de senaste 3 månaderna?
 - 7.1. Öppet svarsalternativ

8. Känner du till råtabak?
 - 8.1. Ja
 - 8.2. Nej

9. Har du köpt råtabak någon gång under det senaste året?
 - 9.1. Ja
 - 9.2. Nej
 - 9.3. Vet ej

10. Ungefär hur stor mängd råtabak har du köpt till dig själv de senaste 3 månaderna?
 - 10.1. Öppet svarsalternativ, kilo

11. Vad uppskattar du att du betalade för råtabak (per kilo)?
 - 11.1. Öppet svarsalternativ, kronor per kilo

12. Vad använde du råtabaken till, cigaretter eller snus?
 - 12.1. Cigaretter
 - 12.2. Snus
 - 12.3. Annat

13. Kön: Man/Kvinna
14. Hur gammal är du? Ålder
15. Postnummer, kopplat från urval